

I a i š k a i

Lietuvians

ŠIAME NUMERYJE:

Ar vaikų kaltė, kad jie nusikalsta?

JAV prezidentai ir religija

Grynadvasių klausimu

Pagalbos pasauliui

Krikščionybės kelias Lietuvon

Jaunimas ir drausmė šeimoje

Iš filmų pasaulio

TURINYS

Pagalbos pasauliui —	
A. Tamošaitis, S. J.	227
Grynadvasių klausimu —	
Dr. P. Celiešius	230
Krikščionybės kelias Lietuvon —	
Z. Ivinskis	235
Ar vaikų kaltė, kad jie nusi-	
kalsta? — Dr. A. Liaugminas	240
Amerikos Lietuvių Montessori	
Draugija — K. Katkevičienė	246
J.A.V. prezidentai ir religija —	
Dr. J. Prunskis	248
Ar yra reikalinga drausmė	
šeimoje? — Pr. Alšėnas	253
Iš filmų pasaulio —	
J. Vaišnys, S. J.	255

"Laiškai Lietuviams" — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juožas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
REpublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
Ill. Additional office of mailing in
Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

Gyvenimas yra susitikimas

ir išsiskyrimas

1959 RUGSĖJIS
(SEPTEMBER)
VOL. X, NO. 8

Laiškai *lietuviams*

ŽMOGUS EINA PER GYVENIMĄ, VIS KAŽKO IEŠKODAMAS.
JIS ČIA DAUG KĄ SURANDA, BET DAUG IR PRARANDA.
GYVENIME JIS SU DAUG KUO SUSITINKA IR SKIRIASI.
ČIA JIS SUTINKA DAUG DRAUGŲ IR DAUG PRIEŠŲ,
SUTINKA TYROS MEILĖS IR KARČIOS NEAPYKANTOS.
ŽMOGUS GYVENIME SUSITINKA SU GĖRIU IR SU BLOGIU.
GYVENIME JISAI SUTINKA IR DIEVYBĘ —
TAI YRA JO ŽEMIŠKO GYVENIMO PRASMĖ.
JEIGU ŽMOGUS, SU JA SUSITIKĘS, NESISKIRIA, —
JIS SUTIKS TIKRĄ GYVENIMĄ IR NUO JO NESISKIRS.
BET JEIGU JO KELIAS NUKRYPS NUO DIEVYBĖS,
TAI AMŽINAI IŠSISKIRS IR SU TIKRUOJU GYVENIMU.
ŽMOGAUS ŽEMIŠKAS GYVENIMAS YRA LYG MARGA JUOSTA,
NUAUSTA IŠ SUSITIKIMŲ IR IŠSISKYRIMŲ.
ŠIS GYVENIMAS BUS PAKEISTAS Į LAIMINGĄ AMŽINYBĘ,
JEIGU TOJE JUOSTOJE BUS DAUG SUSITIKIMO SIŪLŲ,
NENUTRAUKIAMAI JĮ RIŠANČIŲ SU DIEVYBE.

Draugas ar priešas?

AR MUMS krito kada į akis, kad apie pasaulį Naujajame Testamente kalbama dviem visiškai skirtingais, tiesiog vienas kitam prieštaraujančiais būdais? Eilėje vietų pasaulis mums pristatomas kaip Dievo ir mūsų priešas. Jėzus nesimeldžia už pasaulį (Jo. 17, 9), pasaulis bus pasmerktas (1 Kor. 11, 32), šis pasaulis negali priimti tiesos dvasios (Jo. 14, 17), velnias yra pasaulio kunigaikštis (Jo. 16, 11), pasaulis atmeta Dievo dovanas; dar daugiau — jų nekenčia (Jo. 7, 7; 15, 18-19; 17, 14). Šv. Jonas ragina mus pasaulio nemylėti (1 Jo. 2, 15).

Tačiau eilėje kitų vietų šneka apie pasaulį visai kitokia. Ten jis pristatomas kaip Dievo draugas, Jo ypatingos meilės objektas. Dievas pasaulį myli, ir myli tiek, kad už jį atiduoda savo vienatinį Sūnų (Jo. 3, 16-17). Buvo sakyta, kad pasaulis bus pasmerktas, o čia skaitome, kad Dievas yra nutaręs jį išgelbėti (2 Kor. 5, 19). Kristus neatėjo pasaulio teisti, bet gelbėti (Jo. 12, 47). Skaitėme, kad Jis už pasaulį nesimeldžia, o čia sakoma, kad už jį atidavė net savo gyvybę (1 Jo. 2, 2).

Dievop ir velniop

Istoriosofas Jacques Maritain vykusiai nurodo, kad abu kalbėjimo būdai yra teisingi ir vienas kitam ne-

prieštarauja, nes pasaulis vienu ir tuo pačiu metu žengia dviem priešingom kryptim — į Dievą ir į šėtoną (*On the philosophy of History*, New York: Charles Scribner's Sons, 1957, 137 p. ir keletą kitų veikalų). Puiki šitos tiesos iliustracija yra evangelijos palyginimas apie kviečius ir piktžoles, augančius drauge pasaulio dirvoje. Iš vienos pusės žmonija, traukiama Kristaus, kyla aukštyn, į gerį. Iš kitos, traukiama tamsos kunigaikščio, puola žemyn, į blogį. Geri darbai auga ir, atėjus piūčiai — Paskutiniojo Teismo dienai — bus surinkti į Viešpaties kluoną. Blogi darbai irgi plinta ir bus sudeginti pragare. Visa pasaulio istorija yra vienas nenutrūkstas žygiavimas į išganymą ir pražūtį.

Tą patį vyksmą nusakius kitais žodžiais, tarp pasaulio ir Dievo malonės yra dviejų rūšių santykiai: arba jungties ir bendravimo, arba skirties ir konflikto. Ir šitas dvilypis santykiavimas vyksta vienu ir tuo pačiu metu. Tad kai kalbama apie pasaulį, užtrenkiantį duris Dievui ir atmetantį Jo malonę, galioja pirmoji tekstų eilė. Kai kalbama apie pasaulį, tiesiantį į Dievą rankas ir Jo malonės gaivinamą — antroji.

Krikščionio uždavinys

Šitoje pasaulio istorijos dramoje krikščionis gali užimti trejopą poziciją: 1. padėti žmonijai žengti pražūtį; 2. susikšti rankas į kišenes ir nedaryti nieko; 3. padėti jai žengti išganymą.

Pirmuoju būdu elgiasi krikščionis išgama, antruoju — krikščionis apsileidėlis, trečiuoju — krikščionis, pildęs savo pareigą. Jis gi kasdien, Viešpaties pamokytas, meldžiasi: Teateinie tavo karalystė! To vien prašyti, o nesiekti darbu, reikėtų trokšti keptų balandžių įskrendant į burną. Tai galima vien pasakų krašte. Krikščionybė gi yra ne pasaka, o kietas, konkretus veiksmas Dievo karalystei priartinti.

Pats pasaulis Dievo karalystėje niekad netaps. Raugės auga mūsų tarpe iki pat piūties. Ji pilnai ateis tik anapus laiko, kai bus užverstas paskutinis žmonijos istorijos lapas. Tai, ko krikščionis siekia, meldamasis — ir veikdamas — kad Dievo karalystė ateitų, yra, kad žmonija jos kryptim žengtų — užuot žengusi šėtono kryptim. Kitais žodžiais, krikščionio pareiga yra persunkti visą žmonijos gyvenimą, koku būdu jis bepasireikštų — politikoje, ūkyje, auklėjime, kūryboje — gaivia evangelijos jėga.

Viduramžių turnyrai

Kaip tai vykdyti? Pavyzdžiu mums galėtų būti viduramžių turnyrai — tos kruvinos žaidynės, kurioms aukštesnysis to meto luomas buvo atsidavęs tiesiog neįtikimu žiaurumu. Henri Daniel-Rops, daugeliui pažįstamas istorikas, rašo apie juos:

„Pradžioje turnyruose buvo kovojama bukais ginklais. 12-jo šimtmečio pradžioje pradėti vartoti tikri, ir kiekvienas turnyras tapo mažu mūsų lauku, kuriame dvi grupės susikaudavo kokios gražios damos akivaizdoje. Žaidynės visada baigdavosi eile sužeistų; nesykį būdavo užmuštų. Bažnyčia protestavo. „Tiek siela, tiek kūnas yra pastatyti į pavojų“, skelbė Klermonto Bažnyčios susirinkimas 1130 metais. Laterano susirinkime 1179

m. tos „gėdingos šventės“ buvo uždraustos, kunigams įsakyta nelaidoti tų, kurie miršta turnyre. Tačiau mažas kreipė į tuos dekretus dėmesį ar paisė ekskomunikos. Turnyrų karas buvo per daug paplitusi tradicija. Smurtas buvo taip giliai įsišaknijęs žmonių dvasioje, kad net pakartotinos ir energingos pastangos jį išrauti liko bergždžios. Dėl to, vedina savo gilios išminties, Bažnyčia ėmėsi kitokios priemonės — sukrėščioninti jėgą ir jos naudojimą“.

Ji „pakrikštijo“ ginklus, sukurdama riterystę. Vaisiai buvo nuostabūs. Autorius tęsia: „Riteris! Iš visų viduramžiams būdingų dalykų, pasilikusių žmonių atminty, nėra nė vieno kito, kurs taip uždegtų mūsų dvasią ir keltų širdį. Visa animalinė žmogaus aistra ir galios potroškis, visa, kas tamsiuose pasąmonės užkampiuose tragiškai veržiasi į smurtą ir naikinimą, buvo patenkinta ir perviršyta kilnaus, teisingo riterio paveikslo, apsupto nesuteptos skaistybės aureole, siekiančio daugiau aukos negu pergalės, daugiau atiduoti savo negu pralieti kito kraują“ (*L'Eglise de la Cathedrale et de la Croisade*, Paris: Fayard, 1952, 353-354 p.).

Idealas ir laiko dvasia

Kas įvyko? Bažnyčia bandė sudominti tą kovos ištroškusių bajorių romumo grožiu, statė jai pavyzdžiu atsispyrėlius, paniekinančius garbę ir didį vardą. Šitokie idealai netraukė. Kodėl? Kadangi ginklai, žirgai, pentinai, kova buvo giliai įaugę į to meto sąmonę. Prieš susitvenkusią tradicijos ir papročio galią jos balsas liko bejėgis. Tuokart išėjo su nauju idealu. Jos darbą vainikavo pasisiekimas. Kodėl? Kadangi patiekė idealą, kuris turėjo šaknis to meto dvasioje. Jame buvo ir

Dangus pasakoja Dievo garbę,
ir tvirtumą skelbia Jo rankų darbą...
Tenai Jis padarė saulei jos padangtę,
ji išeina kaip jaunikis iš savo miegamojo,
džiūgauja kaip milžinas, bėgdamas keliu.
Nuo dangaus pakraščių jos išėjimas,
ir jos apėjimas vėl iki dangaus pakraščio,
ir niekas nepasislepia nuo jos karščio.

18 psalmė

kraujo liejimas, ir jėgos vartojimas, ir gražios damos. Tačiau jie buvo apvalyti nuo smurto, brutalumo, neapvaldytos aistros ir pakreipti nauja linkme. Riteris ir toliau lies kraują — tačiau savo, užuot kitų. Jis vartos jėgą — bet ginti silpniems ir skriaudžiamiesiems. Sieks imponuoti gražiai damai — tačiau savo būdo kilnumu, užuot laukine raumenų jėga.

Kokia to pamoka? Kad į pasaulį galima paveikti vien pasikinkius istorines jėgas. Didžiulė dinamiška tų jėgų masė — sutvenkta iš šimtų praeities įvykių, susidėjusių aplinkybių, įaugusių tradicijų — negailestingai gena istoriją pirmyn, tuo pačiu apspresdama jos ateities veidą. Būsimos kartos piauna, kas praėjusiose pasėta. Pastoti tai masei kelią žmogus per menkas.

Tačiau jis gali pakreipti ją nauja vaga ir tokiu būdu padaryti sau sąjungininku. Kitaip pasakius, jei mūsų sukuriamas idealas neturi šaknų gyvenamojo laikotarpio dvasioje, įvyksta du dalykai: 1. tas idealas netraukia; 2. nesugrąžinamai paleidžiame vėjais milžiniškas jėgas, kurias būtume galėję pasitalkinti.

Žvilgsnis į dabartį

Bažnyčia taip tebesielgia ir šandien. Va, pavyzdys — gegužės 1-ji. Ta diena tapo socialistine darbo švente. Ilgą laiką Bažnyčia reagavo prieš jos šventimą ir demonstracijas. Prieš kelis metus nusprendė imtis kitokio metodo: užuot boikotavus, daryti priešingai — ją švęsti, ir švęsti visom iškilimėm. Gegužės 1-ji, apvalyta ir pasukta nauja linkme, dabar yra šv. Juozapo Darbininko šventė.

Tai gražus pavyzdys ir paskata

krikščioniui siekti. Šiandien daug kas atmeta abstraktųjį meną ir moderniąją muziką; gina paaugliams žaisti kaubojais ir šlykštisi, kai skaito komikus; piktinasi dabartinės jaunosios kartos seksualiniu domėjimusi. Tai vien keli pavyzdžiai. Kas pasiekta jų boikotavimu? Praktiškai nieko. Srovė plaukia toliau, ir vis didesne banga. Ar nebūtų žymiai išmintingiau elgtis priešingai — tais dalykais domėtis? Ne dėl jų pačių — tai būtų per daug paviršutiniška — bet pažinti už jų slėpinčioms tendencijoms, tam, kas skatina dabarties žmogų reikšti savo vidų abstrakčiu menu, domėtis seksualiniu klausimu, kad pažinę tas jėgas, galėtume pakinkyti jas savam malūnui sukti.

Tik įžvelgęs į evangelijos principų esmę ir gyvenamojo meto dvasią, krikščionis gali pilnai ir vaisingai išpildyti savo uždavinį — kreipti pasaulo žingsnius į Dievo karalystę.

GRYNADVASIŲ KLAUSIMU

DR. P. CELIEŠIUS

IEKVIENA, kad ir geriausia, mokslo sistema ilgainiui yra tariamų mokslininkų vis taisoma, papildoma, gerinama, kol ji tampa iškreipta ir nutolusi nuo savo originalo. Panašiai gali įvykti dvasinio mokslo srityje. Vieni žiūri vieną dalyką taisytingai, kiti kitą. Pasišauna religiją reformuoti, perdirbinėti taisyti, kol pagaliau iškreipia religijos tikrąjį veidą ir išugdo naujas atskalas arba sektas.

Šiuo rašinėliu noriu sutelkti dėmesį į mūsų laikais augančią religijos srityje negerovę, vadinamą grynąją dvasiškumą. Pasitaiko mūsų katalikų tarpe sąmoningų religijos reiškėjų, kurie teigia, kad nėra reikalo religiją praktikuoti išviršiniais ženklais: bažnyčios lankymu, religinių praktikų atlikimu, dažnu sakramentų ėmimu. Dievas yra gryna Dvasia. Todėl esą pakanka Jį garbinti savo dvasioje ir tiesoje. Išviršinis religijos reiškimas

rodąs tik žmogaus fariziejškumo dvasią ir panašiai. Šiai savo tezei pagrįsti randama ir Šventraštyje reikiamų įrodymų. Kristus aiškiai smerkia fariziejįškumą. O pokalbyje su Nikodemu aiškiai pabrėžia, kad Dievą reikia garbinti dvasioje ir tiesioje. Užmirštama, kad Šventraštis nėra sisteminis katalikų religijos mokslas, bet proginis. Kristus, susidurdamas įvairiais savo gyvenimo momentais su įvairiais žmonėmis, duodavo atitinkamus palyginius, pamokymus, darydamas reikiamas išvadas. Kadangi žmogaus gyvenimas neslenka pagal kokią nors sistemą, bet atsitiktinomis situacijomis su aplinka, todėl ir Kristaus pasisakymai įvairiomis progomis yra labai įvairūs. Jų negalime imti paskiromis išpiovomis, bet jungdami į bendrą Šventraščio dvasią. Kitaip galime prieiti prie religinių absurdo ir moralės dėsnių griovimo.

1. Fariziejškumas

Manau, nereikia daug aiškintis, kas yra fariziejškumas. Tai yra dvasinis veidmainiavimas. Žmogus išviršiniai nuduoda esant kitokį, negu iš tikrųjų savo dvasioje yra. Kada žmogus aplinkos bendrininkams rodosi esąs labai pamaldus, nepaprastai padorus, o iš tikrųjų esama mažatikio, nedorėlio. Visos religinės pratybos yra atliekamos ne iš nuoširdumo, bet dėl žmonių akių. Tariamasis religingumas turi tam tikrų išskaičiavimų: kartais naudos, kartais garbės, kartais abiejų kartu. Tokie asmens su tikroju religingumu neturi nieko bendra. Juos Kristus vadina pabaltintais karštais, kurie viduje yra pilni puvėsių. Tokie asmens jau atsiėmė savo atpildą žemėje. Po mirties jiems nėra ko tikėtis. Fariziejškumas visais laikais buvo sveikos nuovokos žmonių smerkiamas, kaip

kad iš viso veidmainiavimas yra visų smerkiamas. Fariziejškumas yra religijos vėžys. Jo niekas prie dorybių nepriskaito. Dėl jo blogumo nėra ko gincytis.

2. Grynadvasiškumas

Fariziejškumo priešingybė yra grynadvasiškumas. Tai yra antrasis kraštutinis. Jo esmė glūdi tezeje, kad Dievą reikia garbinti vien dvasioje. Išviršiniai ženklai esą nereikalingi. Religinės pratybos — bereikšmės. Tiek liturginiai paveikslai, statulos, tiek bažnytinė architektūra, tiek liturginis giedojimas eisenos, klūpsčiaiavimai, tiek liturginiai ženklai ir veiksmai tėra daromi dėl žmonių akių. Jie nebūtini. Jie žmogaus dvasios nepaleičia. Jų dažnas kartojimas tėra rutinon pateikimas, įpratimas ir mechaninis Dievo garbinimas.

Dievas yra dvasia ir visur esąs. Todėl reikia išmokti visur susitelkti, nusileisti į savo gelmes, užsidaryti, pasinerti nirvanon, pajusti Dievą dvasios akimis ir su Juo bendrauti: Jį garbinti, Jį atsiprašyti už savo netobulumus ir suklupimus, Jo prašyti reikiamų dvasinių malonių. Tai yra grynoji religija. Tai esąs tyras dvasinis Dievo garbinimas. Tai yra grynadvasiškoji religija.

3. Kūno ir dvasios santykis

Religija yra žmogaus ryšys su Dievu. Religija yra žmogaus ir Dievo santykis. Dievo — grynios dvasios — su žmogumi — sudarytu iš dvasios ir kūno — santykis. Todėl religija apima viso žmogaus, ne vien dalies, santykį su gyna dvasia — Dievu. Tai yra pilnoji religija. Tūkstant vieno elemento, ar jis būtų dvasios, ar kūno, religija tampa pažeista. Pabrėžiant tikrai kū-

ninį elementą, religija yra sumechaninama. Pabrėžiant vien dvasinį elementą, religija yra nuskriaudžiama, pažeidžiama.

Fariziejiškoji religija tikrai kūnu garbina Dievą. Aukščiau kūno ji nepakyla. Dėl to ji tampa vienašališka — kūniška. Ir dėl to ji nepriimtina. Tačiau ne viskas ir joje yra bloga. Blogiui žmogus nedrįstų angažuotis. Jeigu fariziejai rodėsi žmonėms esą geri, tai reiškia, kad tie parodomieji ženklai iš esmės nėra blogi, kitaip su jais jie būtų prieš žmones apsijuokinę. Vadinasi, pats religinis ženklas, kurį mes galime kūno pagalba išreikšti — klaupimas, žegnojimasis, bučiavimas, giedojimas, lenkimasis, smilkymas, laiminimas, keliavimas į ypatingas religines vietas — yra savyje geras. Tie religiniai ženklai yra pakopos Dievop. Jie yra kūniški laiptai dvasiai žengti link Dievo. Jie nėra atbaigiami savyje, bet dvasioje. Jie yra regimi ženklai, kuriuos žmogaus dvasia skaito ir įprasmina. Raidės, knygoje rašytos, yra niekas, bet žmogaus dvasios akims jos tampa raktas atskleisti kito žmogaus dvasios mintį. Jos yra skirtos aukštesniam tikslui. Taip lygiai yra ir su religiniais ženklais: tapyba, skulptūra, architektūra, klaupimu, giedojimu ir kitais. Jie savyje dar nėra religija. Jeigu religija pasireikštų tik jais vienais, tai ji nebūtų jokia religija. Ji būtų tikrai mechaninis religinių ženklų rezginys. Bet tie ženklai yra tarsi laiptai sielai kilti aukščiau prie Dievo. Jie tampa priemone sielai atsiskleisti. Per juos žmogaus siela susiriša su Dievu, kaip raidžių pagalba su autoriaus mintimi. Visas sielos grožis ir jos pajėgumas tartum išikūnija religiniuose ženkluose ir religiniuose kūriniuose. Kas pajustų Michelangelo ar Rafaelio sielos didybę, jeigu jie nebū-

tų jos ikūniję medžiagoje: akmenyje, marmure, drobėje, dažuose? Taip lygiai, kas pajęgtų savo sielos didybę atskleisti Dievo pagarbai, jeigu nebūtų religinių priemonių — minėtų religinių ženklų? Atsistoti gatvėje prie didelio judėjimo ir triukšmo, prie režiančių vitrinų ir reklamų ir bandyti susitelkti, nusileisti į sielos gelmes ir pradėti dvasioje su Dievu pokalbį, Jį garbinti — tepajęgs vienas iš milijonų. O daugumai tas būdas liks svetimas. Gyvenimo triukšmas jį nusmelks. Jis apsipras, Dievą užmirš ir liks religijos požiūriu aklas ir kurčias. Toks jau yra minios tonas ir veikimo būdas. Visai kitaip žmogus pasijunta, kada jis patenka bažnyčion, apsupamas mistine aplinka, meniniu įsijautimu, kada jis paliečiamas gražaus giedojimo, gilaus kalbėtojo, kada jis maldaknygė at-randa jo sielai pritaikytą maldą, kada jis įvairiomis religinėmis priemonėmis yra veikiamas atsiskleisti savo dvasia Dievui, tada šimteriopai jam yra lengviau atsiverti ir dvasia prabilti į Dievą. Toks jau yra žmogus sutvertas. Jis lengviau atliekia mokslinį darbą studijų kambaryje, lengviau mokosi klasėje negu rinkoje, lengviau išigilina į mokslinės knygos turinį bibliotekoje negu gatvėje ir lengviau atsivertia Dievui bažnyčioje negu darbovietėje. Reikia būti visiškai nenusimanančiu minios psichologijoje, norint teigti, kad kiekvienas gali Dievą garbinti lygiai visur, nereikalaudamas religinės aplinkos. Išimčių galime rasti. Bet, bendrai imant, žmonių dauguma geriau ir lengviau santykiauja su Dievu religinėje aplinkoje — bažnyčioje. Kas klausė Mišių lauke triukšmingoje aplinkoje ir jų klausė bažnyčioje, tam nereikia aiškinti, koks yra didelis skirtumas tarp tų dviejų klausytų Mišių religinio išgyvenimo atžvilgiu.

Šlovink, mano siela, Viešpati.
 Viešpatie, mano Dieve, Tu esi labai didis.
 Tu esi apsivilkęs didybe ir puošnumu,
 apsisupęs šviesa kaip apsiaustu.
 Tu ištiesei dangų kaip dangalą,
 pasistatei savo kambarius viršum vandenų.
 Iš debesų Tu darai sau vežimą,
 Tu eini ant vėjo sparnų.
 Vėjus Tu darai savo pasiuntinius,
 ir degančią ugnį savo tarnus.
 Tu pastatei žemę ant jos pamatų:
 ji nesvyruos per amžių amžius.
 Apdengei ją vandenynu kaip apdaru,
 ant kalnų stovėjo vandenys.
 Tau barant, jie bėgo,
 Tau griaudžiant, drebėjo.
 Iškilo kalnai, nusileido slėniai
 į vietą, kurią jiems paskyrei.

Akcija už grynadvasinį santykį su Dievu nėra naujas dalykas. Prieš Kristaus laikus stoikų gadynėje turime reiškinių, kaip žmogus gali savo dvasioje giliai susitelkti iki aplinkos nejautimo. Po Kristaus dangun įžengimo pirmųjų amžių atsiskyrėlių religinė praktika irgi kalba už grynadvasiškumą.

Iš vienuolių bendruomenių gyvenimo kiekviename šimtetyje rasime dvasios didvyrių, kontempliacijos būklę pasiekusių vienuolių, kurie pažėgdavo gryną dvasia kalbėtis su Dievu be žodžių. Turime visą eilę mistikų, stigmatizuotų šventųjų, kurie galėdavo paskęsti Dievuje iki aplinkos nejau-

timo. Prie jų galime pridėti indų mistikus. Ir visia tai bus tik maža dalelė žmonijos, kuri turi garbinti Dievą. Minėti atvejai tėra didvyrių šventųjų atvejai. Jais negalime normuoti gyvenimo religinio vidurkio. Jie yra tik išimties iš visumos. Išimtimis taisyklės negrindžiamos, bet tik papildomos. Dievas šaukia visus prie savęs. Todėl ir religinis santykis su Dievu turi būti normuojamas pagal daugumos pajėgumą, gabumus ir prigimtį. Daugumai gi yra lengviau santykiuoti su Dievu religinės aplinkos ir religinių ženklų bei veiksmų pagalba. Lenkiame galvas prieš nepaprastus šventuosius didvyrius. Bet norėti visus padaryti didvyriais, būtų per drąsus reikalavimas. Juo labiau, kad Dievas paliko pakankamai religinių priemonių eiliniu būdu tapti šventaisiais. Tiktai mes turime tomis paliktomis priemonėmis naudotis: eiti bažnyčion ir praktikuoti religiją.

4. Pilnutinis žmogus

Dievas sutvėrė žmogų, sudarytą iš kūno ir dvasios. Dievas yra viso žmogaus pirmąsias autorius. Žmogus priklauso Dievui tiek savo siela, tiek savo kūnu. Jis tą savo priklausomybę išreiškia Dievo garbinimu: Dievui dėkodamas, Dievo atsiprašydamas, Dievo prašydamas. Žmogus savo veiksmuose dalyvauja visas: tiek kūnu, tiek siela. Net ir nusidėdamas dalyvauja visas. Todėl jis, tiek Dievą garbindamas, tiek Dievo atsiprašydamas, turi taip pat atitinkamai visas dalyvauti. Būtų neteologiška, jei žmogus Dievą garbintų ne visas, bet tiktai savo dvasia. Atrodytų, lyg kūnas nepriklausytų Dievui. Taip pat lygiai būtų neteologiška, jei nusidėjęs žmogus Dievo atsiprašytų tiktai savo dvasioje. Atrodytų, kad nusidėjęs turėtų atgailoti

tiktai dvasia, kai tuo tarpu nuodėmės malonume daugiau dalyvauja kūnas negu dvasia. Dėl to net ir didvyriai šventieji, kurie pasiekdavo ekstazės laipsnį — betarpišką su Dievu susijautimą — prieš tai ilgai, ilgai atgailodavo kūnu: pasninkaudami, nedamiegodami, ištisas valandas kūpodami, šiurkščiai dėvėdami, kietai gulėdami, daug dirbdami, artimui iki savęs atsižadėjimo patarnaudami. Ir tik po tokių ilgų atgailų pasiekdavo ekstazės laipsnį.

Kaip mokslininkas negali reikštis moksle, neišreiškęs savo mokslinių idėjų žodžiais, formulėmis, braižiniais, modeliais, tyrimais, taip tikrasis Dievo garbintojas negali apsieiti Dievo garbinime be išviršinių ženklų, be kūno dalyvavimo. Kaip genijalus menininkas negali tapti didžiu kūrėju, neišreiškęs savo idėjų matomais pavidalais medžiagoje, taip didis šventasis negali tapti šventu, išsijungdamas iš religinių pratybų, iš atgailos veiksmų, iš sakramentų dažno ėmimo. Kol žmogus yra kūne, jis turi visas dalyvauti Dievo garbinime, nes visas žmogus priklauso Dievui, o ne tiktai viena savo dalimi — siela.

Kalbant apie religinėms pratyboms prieštaraujančių teigimą, kad jie galį ir namie savo dvasioje Dievą garbinti, kad religinės pratybos ir aplinka tiktai juos išblaškancios, reikia labai abejoti jų pasisakymo nuoširdumu. Labai dažnai po tuo gražiu pasiūlykimu slypi grubus turinys, būtent: tingėjimas, nerangumas, šykštumas ir nenuoseklus gyvenimas. Į pasilinksminimus tai eina visas, nesiunčia vien savo dvasios, o liturginiame gyvenime norėtų dalyvauti tik savo mintimi. Jeigu visas dalyvauja džiaugsme, tai turi visas dalyvauti ir atgailos veiksmuose.

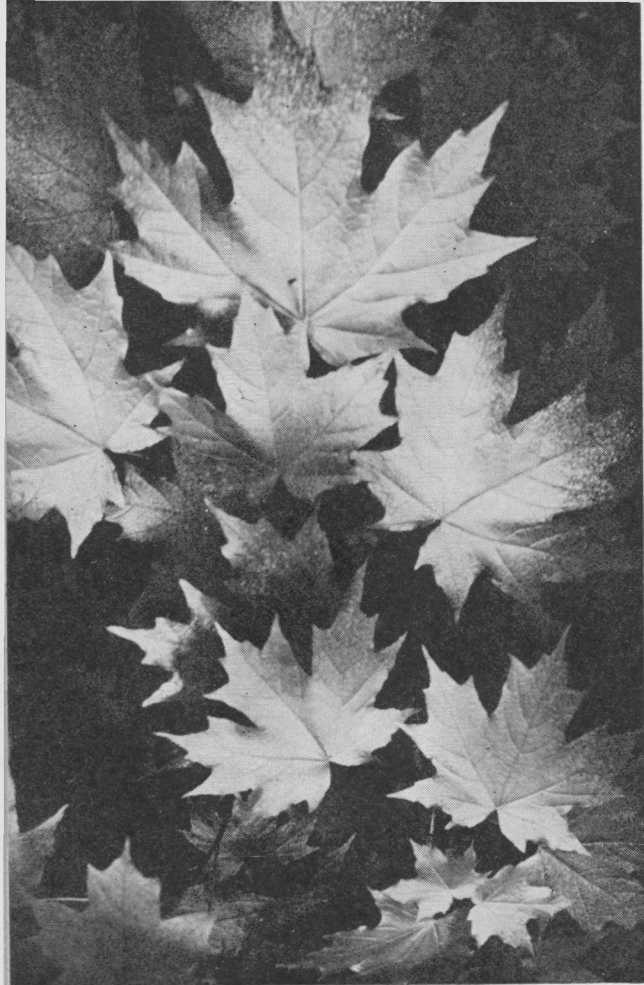
XXII. Protestantizmo plėtimosi ženklai Lietuvoje

ZIGMANTO Senojo laikais reformacija tegalėjo reikštis labai nedrąsiai. Valdovas visaip bandė varžyti naujovių nešėjus. Kai 1548 m. ėmė valdyti jo sūnus Zigmantas Augustas, protestantai pasijuto žymiai drąsesni. XVI-jo amžiaus viduryje protestantizmas pradėjo stiprėti. Tačiau yra perdama, kai skelbiama, kad reformacijos šalininkai taip išsigalėjo, jog Lietuvos senate nebelikę nė vieno kataliko. Protestantizmo galybė išpučiama, kai kalbama, jog iš katalikų buvę atimta tūkstančiai bažnyčių. Tada žmonės buvo įpratę žymiai perdėti ir padidinti skaičius, kad būtų didesnis įspūdis. Patys katalikai, neišskiriant nė bažnytinės XVII-jo amžiaus istoriografijos, kuriai vadovavo Lietuvos jėzuitai, yra gąsdinę savo amžininkus buvusiais dideliais pavojais, iš kurių buvę laimingai iškopta. Kai katalikai ėmė jaustis vis drąsesni, buvo galima labiau nurodinėti, kaip netolimoje praeityje tikėjimo atžvilgiu esą buvę bloga. Šituose pat rėmuose reikia vertinti ir legendą apie tariamai Žemaičiuose belikusius septynis kunigus.

Yra tikras faktas, su kuriuo reikia visada skaitytis, jog didelė kilmingųjų dauguma, kurie sudarė tikrąjį ano meto visuomenę, tapo protestantais, tiksliau kalbant, nuo 1550 m. jie virto kalvinistais. Tokiu keliu pasukti, palikus labiau miestiečių bei vokiečių mėgstamą liuteranizmą, Lietuvos kilmingiesiems vadovavo žymusis Nika-

lojus Radvila Juodasis, kuris buvo Lietuvoje suėmęs į savo rankas pačias aukščiausias vietas. Jis buvo Vilniaus vaivada, didysis Lietuvos maršalas ir valstybės kancleris, kas mūsiškai reikštų maždaug ministerį pirmininką. Radvilos Juodojo pusseserė Barbora Radvilaitė, našlė Goštautienė, buvo tapusi Lenkijos karalienė, t. y. Zigmanto Augusto žmona. Ano meto šaltiniai pabrėžia, kokią didelę įtaką turėjo Radvila Juodasis karaliui, kuris vis klausdavo jo nuomonės. Radvila apie 1550 m. tapo jau viešas protestantas. Radvila tapo tikras kalvinizmo apaštalas, iš savo miestelių ir kaimų išvarinėdamas katalikų klebonus bei kunigus. Jo pavyzdžiu sekė ir kiti mažesnieji ponai. Protestantizmas jam, kaip ir hercogui Albrechtui, buvo drauge politinė priemonė įsigyti daugiau įtakos ir valdžios Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje. Tai patvirtina ir žymiausias Lietuvos ir Lenkijos protestantizmo tyrinėtojas kalvinistas prof. St. Kot'as, teigdamas: "Nėra abejonės, kad Lietuvos didikus protestantizmas traukė dėl politinių ir socialinių priežasčių." Tai tiko ir Radvilai Juodajam, kuris jautėsi tikras Lietuvos karaliukas, net nežinodamas savo turtų ir dvarų skaičiaus.

Radvila užmezgė santykius su visa eile Europos protestantų kunigaikščių ir vadų. Jis susirašinėjo ir su Kalvinu. Jis nesigailėjo pinigų protestantiškoms knygoms leisti ir pamokslininkams kviesti. Jis įtaisė spaustuves Nesvyžiuje ir Lietuvos Brastoje ir davė lėšų ten spausdinti eilei religinių ir politinių knygų lenkų kalba. 1558 m. ten buvo

NUSIDĖJĖLIAI

Kaip balti lapai,
Ištroškę saulės,
Juodame pavėsy:
Mes laukiame šviesos!

Ant mūsų pečių,
Lyg sunkios bangos,
Keliasi ir griūva
Diena po dienos.

Per ilgai lauki,
I mus nežiūrėdamas!...
Jau virpa mūsų keliai
Ir kaulai nuo drėgmės...

Kaip nuo Sinajaus kalno
Žvelgi i mus žaibais.
Mes puolame tarp griuvėsių
Sutrupinto auksinio veršio...

Ateik pakeisti
Mūsų užnuodyto kraujo!
Mes ilgimės šviesos
Ir amžinos transfūzijos.

Stasys Žilys (Aidai, 1959, nr. 2, psl. 63)

išleistas lenkų kalba ir pirmasis Lietuvos kalvinistų giesmynas, Vilniuje paruoštas Jono Zarembos. Radvilos lėšomis Brastoje buvo lenkų kalba išleista ir garsioji "Brastos Biblija". Buvo išspausdintas ir protestantiškas katekizmas "prastiems rusų liežuvio žmonėms". Bet Radvila nieko neišleido lietuviškai. Išskiriant 1598 m. išleistą protestantišką Melchijoro Petkevičiaus katekizmą, Lietuvoje kalvinistų lietuviškoji literatūra ilgai pasiliko labai silpna, kai jau 1585 m. pasirodė lietuviškas jėzuito Kanizijaus katekizmo vertimas. Paskui po 10 metų vėl pasirodė kito jėzuito Ledesmos katekizmo lietuviškas vertimas, kurį pa-

ruošė Daukša. Jis parūpino ir jėzuito Wuyko Postilės puikų lietuvišką vertimą. Tad labai keistai ir neistoriškai skamba, kai komunistų istorikai Lietuvoje dabar pradeda daryti jau atgyvenusius priekaištus, kad reformatų tikėjimas buvęs skelbtas lietuvių kalba, o katalikai žmones tik lenkinę.

Kalbėdami apie protestantizmo plėtimąsi, minėjome, kad apie jį netolimoje praeityje buvo prisakyta perdėtų dalykų. Kad jis nebuvo labai tvirtai įkėles kojų, parodo ir toks faktas, kad protestantai Vilniuje nebuvo užgrobę jokios katalikų bažnyčios. Iš pačių protestantų šaltinių matyti, jog apie 1555 metus Kauno protestantų

pamaldos dar vykdavo privačiuose namuose. Kai palygini, kaip protestantizmo banga Latvijoje ir Estijoje nušlavė visas katalikų bažnyčias Rygos ir Talino miestuose, kaip ten tada buvo sunaikinta beveik ne mažiau meninių ir religinio kulto vertybių negu II-jo pasaulinio karo metu (taip teigia protestantas Livonijos istorikas Wittram), tai Lietuvoje neįvyko visa to nė šešėlis. Protestantizmas čia plačiau klestėjo tik kilmingųjų dvaruose vos porą dešimtmečių. Dar jėzuitams nepasirodžius Vilniuje su savo sėkmingu ir intensyviu veikimu, jau Radvilos Juodojo vyriausias sūnus, vadinamas Našlaitėliu, greitai po tėvo mirties perėjo katalikybėn (1567 m.). Nuo to laiko, reikia manyti, protestantizmas savo kulminacinį žydėjimą jau buvo peržengęs. Už ketverių metų po reikšmingo Našlaitėlio atsivertimo, katalikybėn sugrįžo ir labai įtakingas Žemaičių seniūnas Chodkevičius. Paskui jų pavyzdžiu pasekė ir kiti, kurių skaičiuje užima reikšmingą vietą ir kancleris Leonas Sapiega.

Tuo pačiu metu ir Žemaičiai religiniu atžvilgiu vis dar neteikė tokio liūdno vaizdo, koks yra perdėtai rišamas su vyskupo Jurgio Petkevičiaus vardu. Iš autentiškų šaltinių čia paaiškėja, kad ir tariamieji septyni išlikę katalikų kunigai yra tik legenda. Šitoji žinia pirmą kartą yra paminima apie 1650 metus, kada Žemaičiuose katalikybė jau buvo įsistiprinusi. Ją pirmiausia savo veikale "Miscellanea" tada pamini jėzuitų istorikas Kojelavičius. Bet autentiški šaltiniai, pvz. nuncijaus Caligari atsiųsto vizitatoriaus pranešimas, padeda nustatyti, jog dar prieš Merkelį Giedraitį, t. y. vysk. Petkevičiaus laikais, turėjo būti bent keliolika kunigų. Dauguma tų kunigų yra atsekama net pavardėmis.

Lietuvos protestantizmas silpnas buvo dėl to, kad pradėjo labai skaldytis. Nebuvo vienybės tarp liuteronų ir kalvinistų. Lietuvos kalvinistai arba reformatai, į kuriuos nuo 1556 m. beveik kasmet vienybės reikalu kreipdavosi Mažosios Lietuvos protestantai, 1560 m. pradėjo su Lenkija megzti ryšius. Reformatų sujungimo reikalu ten nuvyko iš Lietuvos delegacija. Ji siūlė abiejų valstybių reformatų bažnyčioms susijungti ir vesti bendrą kovą prieš didėjančią antitrinitarų (arijonų) ereziją, neigiančią Švenč. Trejybę ir Kristaus dievybę. Arijanizmas kalvinistams sudarė rimtą pavojų, nes tarp jų buvo gabių, veiklių ir išlavintų vyrų. Atsirado ir daugiau sektų. Jų Lietuvoje buvo priskaitoma dešimtimis. Savo gyvenimo gale ir Radvila Juodasis nebežinojęs ką betikėti, atsiradus Vilniuje tokiam erezijų mišiniui.

Protestantų susiskaldymas buvo viena jų silpnėjimo ir žlugimo priežasčių, bet jų buvo ir daugiau.

XXIII. Protestantų krizė Lietuvoje ir žymiųjų didikų grįžimas katalikybėn

Nors kai kurie apie 1570 metus Lietuvoje priskaičiuodavo apie 72 protestantų sektas, bet trys svarbiausios jų šakos buvo kalvinistai, liuteronai ir arijonai. Arijonai buvo radikaliesi iš visų protestantų sektų, neigdami Dievo malonę, sakramentus, Kristaus dievybę ir kai kurie net Šv. Dvasią. Arijonai mėgino savo reformas nešti ir į viešąją socialinę bei ekonominę gyvenimą. Jie turėjo savo veikėjų — rašytojų, savo polemines knygeles spausdinusių lenkiškai ar lotyniškai. Pats žymiausias jų veikėjas buvo Simonas Budny. Jo gausiuose raštuose yra tokių miglotų vietų, kurios eina tiesiog iki nesąmonių. Todėl žymusis jėzuitų misijonierius Petras Skarga buvo tos nuo-

monės, kad Budny raštai yra atnešę daugiau žalos reformacijai negu Katalikų Bažnyčiai. Lietuvoje arijonų eilėse buvo stambių didikų. Gal žymiausias buvo Jonas Kiška. Iš 1568 m. arijonų sinodo paaikšėjo, kad arijonai buvo nusistatę prieš valstybę. Iš principo atsisakydami vartoti ginklą, skelbdami visų žmonių lygybę ir savo radikalias religines bei socialines pažiūras, jie įnešė daug nesantaikos į to meto visuomenę.

Kadangi anuo metu buvo mėgstami teologiniai ginčai ir disputai, religinis susiskaldymas davė progos ir bajorams bei magnatams patiems spręsti apie savo religinį nusistatymą. Šitoks eižėjimas pačiuose pagrindiniuose klausimuose protestantų pirmąją jėgą, be abejo, silpnino. Net žymieji šulai ėmė svirduliuoti. Ir Radvila Juodasis šliejosi prie arijonų, įvedė naujus religinius papročius, ėmė laikyti eretikais kalvinistus ir juos net persekiojo. Jau jis buvo užmerkęs akis, kai iš Žüricho atėjo laiškas, primenęs, kad Radvila patekęs į klaidingą sektą. Arijonai labiau laikėsi Senojo Testamento, atmesdami Kristaus evangeliją. Tokiu būdu jie artėjo prie judaizmo. Buvo teigiama, kad ir Radvila Juodasis su savo žmona paskutiniaisiais gyvenimo metais buvo tapę beveik žydai. Radvilos Juodojo nelaukta mirtis 1565 m. buvo vis dėlto gana didelis smūgis Lietuvos protestantizmui.

Kita svarbi protestantizmo silpnėjimo priežastis glūdėjo taip pat Radvilų šeimoje, su kurios galios žydėjimu buvo tampriai surištas ir protestantizmo išsiskleidimas. Kiekvienas griežtesnis religinis pasikeitimas Radvilų giminėje turėjo plačiau atsiliepti ir Lietuvos protestantams. Taip ir įvyko, kai Radvilos Juodojo vyriausias sūnus Mikalojus Kristupas tuoj po tėvo mir-

ties perėjo katalikybėn. Tėvui mirštant, jis buvo tik 16 m. amžiaus, todėl gavo Našlaitėlio vardą.

Senoji istorinė literatūra, remdamasi Rostowskio duomenimis, yra klaidingai teigusi, jog Našlaitėlis tik 1575 m., Skargos dėka, tapęs kataliku. Vatikano archyvo šaltiniai rodo, kad jau 1567 m. popiežius Pijus V sveikino šį žymų Radvilaitį, kaip konvertitą. Radvilos Našlaitėlio laidotuvėse pamokslininkas jėzuitas paminėjo, kad jis jau 19 metų jaunuolis perėjo katalikybėn. Kadangi Mikalojus Kristupas buvo gimęs 1549 m., tai jo katalikybėn grįžimo data pasitvirtina — 1567 metai. Našlaitėlio atvirtimas, kuris pasakui save patraukė ir kitus tris jaunesnius brolius, buvo didelės reikšmės įvykis. Tapęs uoliu kataliku, jis stengėsi atitaisyti tai, ką tėvas buvo padaręs. Jis taip pat supirkinėjo ir degino Lietuvos Brastoje tėvo išleistąją Bibliją.

Prie žymiųjų atsivertusių didikų reikia priskirti ir Žemaičių seniūną Joną Jeronimą Chodkevičių (1571 m.). Naujausieji tyrinėjimai rodo, kad, Chodkevičių grąžinant katalikybėn, žymiausią vaidmenį šalia Varmijos vyskupo Stanislovo Hozijaus yra suvaidinęs Vilniaus vaitas Augustinas Rotundas, laikomas pirmuoju Lietuvos istoriku ir jos apologetu. Visados pasilikdamas uolus katalikas ir gerai sugyvendamas su sunkaus charakterio dignitoriais, jis buvo bandęs atversti net Radvilą Juodąjį. Rotundas nuolat siuntinėjo Chodkevičiui katalikiškus raštus ir nesiliovė jam daręs asmeniškų įtakos. Prie Chodkevičiaus atsivertimo prisidėjo ir Vilniaus jėzuitų kolegijos rektorius Stanislovas Varševičis, su kuriuo Žemaičių seniūnas buvo studijavęs protestantiškame Vittenbergo universitete.

Viešpatie, mūsų Viešpatie, koks nuostabus yra
Tavo vardas visoje žemėje!...
Kai aš žiūriu į Tavo dangų, į Tavo pirštų darbą,
Į mėnulį ir į žvaigždes, kurias Tu padarei:
Kas gi yra žmogus, kad Tu jį atsimeni?
Arba žmogaus sūnus, kad juo rūpiniesi?

8 psalmė

Šitie du pirmieji žymūs atsivertimai, įvykę dar prieš Merkeliui Giedraičiui tampant Žemaičių vyskupu ir prieš jėzuitams išvystant stiprią veiklą, buvo labai didelės reikšmės visai aplinkai. Jų pavyzdžiai veikė ne tik artimuosius gimines, bet turėjo įtakos ir kitiems magnatams. Atsivertėlių keliu greitai pasuko Sapiegos, Vainių, Valavičių, Pacų, Kiškų, Tiškevičių ir eilė kitų didikų bei bajorų šeimų.

Gal svarbiausioji priežastis nuvedusi protestantus į krizę buvo ta, kad Lietuvoje buvo suorganizuotas aukštasis mokslas. Vilniaus vyskupo Valerijono Protasevičiaus 1569 m. į Vilnių atkviestieji jėzuitai jau 1570 m. vasarą sostinėje atidarė kolegiją, o po devynerių metų ten buvo įkurta ir Akade-

mija. Jėzuitų vaidmuo, P. Skargai ir Varševickiui vadovaujant, tolimesniuose katalikybės atgaivinimo dešimtmečiuose buvo pats reikšmingiausias.

Bet būtų netikslu kalbėti apie visišką protestantizmo žlugimą. Kai dažnai yra vartojamas išsireiškimas "protestantizmo banga", tai yra sukuriamas vaizdas, jog tos bangos atslūgimas galėjęs reikšti visišką protestantizmo išnykimą. Tačiau dar XVI amžiaus gale ir XVII pradžioje Lietuvos protestantai steigėsi savo mokyklas ir po savo krizės metų vėl organizavosi. Apie galutinį katalikybės laimėjimą tegalima kalbėti tik XVII amžiaus pirmoje pusėje.

prie šeimos židinio

AR VAIKŲ KALTĖ, KAD JIE NUSIKALSTA?

* * *

ALB. LIAUGMINAS

ESAME girdėję daug nusiskundimų mūsų laikų jaunimo elgesiu. Šiandien paaugliai ("teenageriai", kaip jie vadinami JAV) darosi tiesiog pabaisa. Kai jų sueina keli į autobusą ar kai susigrupuoja kryžgatviuose, suaugusieji baimingai traukiasi iš kelio. Jaunimo teismai užversti bylomis, psichiatrinės įstaigos studijuoja metodus nustatyti paauglių nusikaltimų priežastims, visų dėmesys nukreiptas tik į vaikų antisocialines išdaigas. Ar jie tikrai kalti, kad jie tokie? Pabandykime panagrinėti aplinką ir save toje moderniškoje šių dienų aplinkoje.

Jau senas priežodis sako, kad motina gimdo vaiką du kartu: pirmąjį — fiziniai, o antrąjį — dvasiniai. Neužtenka suformuoti būsimojo žmogaus kūną, kas užbaigiama gimdymu, reikia dar suformuoti ir išugdyti jo asmenybę, kas tęsiasi visą eilę tolimesnių metų.

Pažiūrėkime dabar, kokioj aplinkoj auga moderniųjų laikų vaikas ir kiek nuo mūsų ši aplinka priklauso. Jei pagaliau ne viskas nuo mūsų priklauso, gal tada mes patys turime keisti savo tradicines pažiūras į naminių auklėjimą?

Tiesa, gyvename demokratiją laikais. Žlugo autarkiniai režimai, todėl ir kiekvienas individas, neišskiriant nė vaikų, deklaruoja savo pilietines teises. Mokyklos su savo liberalistinėm pažiūrom taiko ne tik metodus, — kas būtų visai natūralu, pedagogiška, — bet ir programas prie vaikų, leisdamos jiems pasirinkti net dalykus! Vaikai yra įstatymų globojami, todėl niekam nevalia jų, kad ir blogai elgtųsi, užkabinti ar net šiurkščiau perspėti. Aišku, kad tokiose sąlygose ir tėvų taktika turėtų keistis, jei nori juos ugdančiai veikti. O vaikai, kaip vaikai, kol dar nesusidūrę su aplinka, lieka tie patys kaip ir seniau, tik dirva, kurioje jiems tenka augti, yra pakitusi. Pagaliau didžiausiąją ir pačią svarbiausiąją šios dirvos dalį mes patys, tėvai, sudarome. Prieš kaltindami savo vaikus dėl socialinių iškrypimų, nepaklusnumo, netvarkingumo, stokos pagarbos sau ir visuomenei, turėtume padaryti savo tėviškųjų pareigų tarsi sąžinės sąskaitą.

1. Ar vaikas buvo jau kūdikystėje pratinamas prie tvarkos ir drausmės? Jei po kiekvieno riktelėjimo tuoj buvo puolama prie jo, keičiant jo padėtį,

žaidžiant su juo ar siūlant jam valgio ir pan., tuo būdu buvo jam daroma triguma žala: a) jo organizmui buvo atimama galimybė grūdintis, pratin-tis prie reguliarumo, b) buvo sudaro-ma palanki dirva užgaidoms ugdyti ir pagaliau buvo duodamos palankios sąlygos vystytis egoizmui. Mat, vai-kas supranta tiesiog intuityviai savo santykį su aplinka, kur ta aplinka be-sąlyginiai pradeda jam tarnauti.

2. *Ar nepamėgdžiojom vaiko kal-bos ir judesių, norėdami jam patai-kauti?* Tėvai negerai daro ir veikia neigiamai į vaiko raidą, kai, prisitai-kydami prie jo, ima kalbėti tokia pat techniškai defektinga kalba, kaip kad vaikas šiame amžiuje daro: "tu masiu-lis..., se (čia) tavo basiukas (batukas), tu noli (nori) ir t.t. Viena, mes tuo pa-rodome vaikui didelį pataikavimą, o antra, užuot padėję, trukdom jo kalbos raidai. Neužmirškime, kad 2-3 metų vaikas daugiau supranta, negu gali pasakyti. Jo girdimieji žodžių vaidi-niai yra beveik visai tikslūs, ir jis su-pranta jų reikšmę, bet *verbo-motori-niai* vaidiniai (žodžių ištarimas) dar šlubuoja. Kad ir šie baigtųsi susidary-ti, jis turi girdėti *teisingą* žodžių tarimą, o ne deformuotą. Vaikas yra net erzi-namas, jei jam kalbama deformuotais žodžiais, nes kaip minėjome, jo girdi-mieji vaidiniai yra tikslesni už tarimo vaidinius, ir todėl jis jaučia malonu-mą, kai jam teisingai kalbama, o ne atvirkščiai.

3. *Ar ugdėme vaikę ir vidinę draus-mę šalia išorinės?* Išorinė drausmė apima, paprastai, tuos veiksmus ir poelgius, kurie gali būti pastebimi ir sankcionuojami, tuo tarpu kai vidinė drausmė remiasi savivertos (Selbst-achtung) jausmu, vidiniu žmogaus "aš" autoritetu ir sąžine. Pirmuoju at-veju individas yra aplinkos verčia-

mas, o antruoju — jis pats save įpa-reigoja ir negalės nepadoriai pasielg-ti vien tik dėl savo asmeninio prestižo, dėl tų vertybių, kurios jam buvo įskie-pytos namuose, mokykloje ir bažny-čioje, o ne dėl žmonių papeikos bei kurių nors išorinių sankcijų.

4. *Ar auklėjime nebuvo be atodai-ros vartojamas vien tik subjektyvinis autoritetas?* Kol vaikas dar mažas, ga-lima naudoti ir subjektyvinį autorite-tą; tuo metu užtenka operuoti auklėji-mo dėsniu bei norma "man nepatin-ka". Pavyzdžiui, galima sakyti vaikui: "man nepatinka, kad tu taip darai", ir to užtenka, kol jis akiai gerbia su-augusiojo autoritetą, kol vaikas tebė-ra taip vadinamoje "gerontokratizmo" stadijoje. Bet jau nuo 6-7 metų galima ir reikia palaipsniui vis daugiau įtraukti į auklėjimo vyksmą objekty-vųjį autoritetą. Pradžioj užtenka vien pasakyti, kad *niekas taip nedaro*, ar-ba visi daro taip ir taip. Bet vėliau jau tenka vis daugiau motyvuoti socialiai, moraliai ar religiniais kiekvieną elgse-nos normą. Pvz., kaip tu gali toks ne-švarus eiti? Visi iš tavęs juoksis (so-cialinė sankcija). Su 10-15 metų pa-caugliais reikia kalbėtis kaip su suau-gusiais, pirma įrodinėjant, o paskui apeliuojant į jų savigarbą ir tik tada atsargiai pabarant ir taikant (geriau-siai natūralines) sankcijas. Jei šito nuoširdaus kontakto tarp tėvų ir vai-kų nebus, nutruks iš viso bet koks kon-taktas, ir tada jokios galimybės veikti savo vaikų nebeturėsime. Nesunku juk vaikams prisipažinti, kad ir mes patys esame suvaržyti socialinio ir moralinio kodekso taisyklėmis; taip kad šiuo atveju tėvai telaiiko save tik tinkamais tarpininkais tarp objektyvi-nio autoriteto ir vaikų.

Jei mes pertempsime stygą subjektyvinio autoriteto linkme, taikydami

Kur aš eisiu tolyn nuo Tavo dvasios?

Ir kur bėgsiu nuo Tavo veido?...

Jei sakyčiau: "Bent tamsybės apdengs mane

Ir naktis apsups mane, kaip apsupa šviesa",

Pačios tamsybės nebus Tau tamsios,

Ir naktis švies kaip diena,

Tamsybė bus Tau kaip šviesa.

138 psalmė

fiziškai stipresniojo silpnesniajam prievartą, o ne daugiau išmanančiojo mažiau išmanančiojo patarimą, išugdysime negatyvinį santykį tarp savęs ir vaikų: vaikas ims daryti visa priešingai, ką jam įsakysi, arba priešinsis pasyviai, vengdamas bet kokios pareigos, ir vengs jos tik dėl to, kad ji tėvo yra uždedama. Maža to, vėliau jis ims keršyti, pradedant nuo tėvų, bet kokiam socialiniam autoritetui, t. y. pačiai jį supančiai visuomenei. Čia ir yra mūsų laikų jaunųjų socialinių iškrypimų šaknys. Todėl nepertempkime stygos, reikalaudami absoliutinio sau paklusnumo! Paklusnumas turi būti iššaukia-

mas iš vidaus, o ne akiai primetamas ir sankcionuojamas.

5. Ar *pagarbos ir meilės jausmas tėvams* nebuvo *pakeistas baimės jausmu*? Šis pastarasis turi du galus: jei vaikas šiandien tavęs bijo kaip stipresniojo, ateis diena, kad tu turėsi jo bijoti! Jei vaikas bijo tėvo, jis bijo jo kaip gyvos išorinės sankcijos. O kaip bus tada su tais veiksmais, kurie remiasi vidine drausme, su veiksmais, kurie niekieno negali būti pastebėti ir vis dėlto yra antisocialiniai arba antimoraliniai? O kaip pagaliau bus su vaiko laikysena tėvų atžvilgiu? Jei ši laikysena yra teigiama, ji turi nepaprastos auklėjamosios reikšmės.

Tai yra vienas iš subtiliausių socialinio ir moralinio auklėjimo ir auklėjimosi faktorių.

6. Ar tėvai neglamonėjo vaikų, ypač priešingos lyties, ne dėl reikalo sustiprinti jų pozityvinę laikyseną, bet dėl savo asmeninio malonumo? Meilė yra puikus dalykas auklėjime, bet ji neturi būti egoistinė, ir tai ne tiek dėl moralinių priežasčių, kiek dėl paties auklėjimo efektingumo. Kai esti per tamprus emocinis ryšys tarp priešingos lyties vaikų ir tėvų, vaikuose per anksti išsivysto atitinkamos emocijos, ir jie pasidaro per daug priklausomi nuo tėvų. Ši ryšį yra sunku, ir jiems suaugus, pakeisti bei perkelti į kitą skirtingos lyties partnerį. Taip auklėti (nesakau "išauklėti") vaikai dažnai veda tokį asmenį, kuris yra panašus į tėvą arba į motiną, nes kitaip jie iš viso prie nieko negali prisirišti. Bet toksai "pakaitalas" yra iš esmės tik žalinga fikcija. Iš to susidaro daug komplikacijų jų vedybiniame gyvenime su nesugyvenimu ir dažnai skyrybų pasekmėmis. Tėvai, užuot vystę vaikuose savitumo jausmą, jį slopina ir tragiškai išgyvena, kai vaikai rengeiasi vesti ar ištekti. Pats girdėjau, kaip viena motina konstatavo jai pačiai nesuprantamą faktą: "Kai duktė išteka", sako, "jaučiu, kad mano šeima vienu asmeniu padidėjo; o sūnaus vestuvės man reiškia tiesiog laidotuves". Jei ir vaikų jausmai šiuo atžvilgiu atliepia tėvų panašius jausmus, tokie vaikai lieka kartais visą savo amžių emociniai nesubrendę. Ir šiaip jau visą laiką tėvai turi stengtis tiksliai paskirstyti savo meilę tarp vaikų. Vienam kuriam favorizavimas yra žalingas auklėjimo atžvilgiu kaip jam pačiam taip ir jo broliams.

7. Ar tėvai pastebėjo laiku ir moko išspręsti tarpbrolinės neapykan-

tos problemą? Šis klausimas iškyla su antrojo vaiko atsiradimu šeimoje. Pirmasis, būdamas pripratęs, kad visų dėmesys būtų nukreiptas tik į jį vieną, dabar aiškiai pasijunta esąs "antroje eilėje", o kartais, deja, iš tikrųjų būna visai pamirštas. Šiuo atveju iš pradžių jis jaučia skriaudą, o vėliau pradeda daryti visokias išdaigas, kad tuo būdu atkreiptų teigiamą arba ir neigiamą dėmesį į save. Jei ir to neužtenka, jis pasidaro tiesiog neklaužada, daro viską atbulai ir pagaliau ima kenksmingai bei antisocialiai elgtis. Jam dabar nesvarbu, ar jį girs ar peiks: kad tik apie jį kalbėtų. Čia pasidaro atviras kelias į socialinius iškrypimus (*juvenile delinquency*), ypač jei tėvai dėl tariamo nesuvaldomumo jį baudžia ir atstumia. Bausmės tokio vaiko nebebaido: jis trokšta bausmės; kuo jis nekaltesnis, tuo geriau: tada jis turės moralinės racijos vėl nusikalsti (jo sąsamoninė logika sako jam: jei tu buvai nekaltai nubaustas, dabar turi padaryti nusikaltimą, atitinkantį anai bausmei). Vaikas visa tai daro visai nekaltai, tik dėl savo asmeninio saugumo: toks nesavaranikiškas padarėlis nori turėti socialinę užuovėją, jam atrodo, kad jis dabar yra niekis, niekam nebereikalingas! Jei tėvai suprastų šitokio vaikų elgesio priežastį, nesunku būtų išbalansuoti savo dėmesio centrą: kai vienas tėvų užsiima su mažuku, antrasis turėtų priklausti vyresnįjį, sakydamas jam, kad dabar tu mano vaikelis, ir atbulai. Pagaliau reikia pamažu paveikti, kad vyresnysis pradėtų ir pats suprasti, jog jo broliukas yra daugiau reikalingas globos kaip mažesnis, ir kad pagaliau jis pats jį pamiltų ir globotų kaip silpnesnįjį.

8. Ar tėvai tarpusavy laikėsi bendros taktikos vaikų auklėjimo atžvilgiu? Ar nebuvo vaikų akivaizdoje

prieštaravimų dėl duotų įsakymų bei vaiko elgsenos vertinimo? Jei taip, tai, aišku, vaikas visuomet išnaudos situaciją savo naudai: dėl tėvo įsakymų bus apeliuojama pas mamytę, ir priešingai. Be to, tėvai taip vienas kito autoritetą vaiko akyse mažins, kol jo nebeteks abu! O kas tada? Vaikui reikia autoriteto: be jo jis pasijunta nors "visagalintis", bet nesaugus. Tada jam teks ieškoti gatvinės gaujos (gang'ės), kuri jį, reikalui ištikus, galės apginti, bet užtat jis turės jai akiai tarnauti. Vadinasi, tėvai patys, net nejausdami to, varo kartais vaikus į gatvę ieškoti socialinio saugumo.

9. *Ar tėvai stengėsi pažinti vaiko draugus ir ar leisdavo juos pasikviesti į namus?* Gal ne viena motina pasakys, kaip aš galiu kažkokiems nežinomiems vaikogaliams leisti teršti mano kambarius? Atminkime, kad per draugystę žmonės supanašėja, arba jau panašūs susidraugauja. Tad anų vaikų motinos panašiai galvoja ir apie savo vaikų draugus. Toliau, jei padorūs draugai, vaikas drįs juos atsivesti į namus, jei ne — vengs juos parodyti savo tėvams; blogo elgesio vaikai patys vengia namų: jų nė neatsivesi! Pagaliau tie patys vaikai, jei jie niekieno namuose negali susitikti, turi žaisti viešose vietose, aikštėse, gatvėse ir pan. Tad ir vėl stumiame savo vaikus į gatvę, o paskui skundžiamės dėl jų blogo elgesio, dėl atitrūkimo nuo šeimos, dėl negerbimo jos tradicijų. Visa to pasekmės yra tos, kad vaikai nebesupranta tėvų, o tėvai — vaikų.

10. *Ar auklėjimo sankcijose nebuvo kraštutinumo ir netakto?* Vaikai negali nei suprasti nei pakeisti, kai tėvai už menkiausią dalyką griežčiausiai baudžia, o didelį praleidžia pro pirštus. Tatai gali atsitikti dėl tėvų to momento nuotaikos, dėl ydos, kuri jiems

patiems yra tipinga ar net ir dėl gilesnių priežasčių, glūdinčių asmenybės gelmėse. Čia man ateina į galvą šveicarų psichologo H. Zulliger'io paduotas pavyzdys, kur paaugliui vaikui buvo visuomet leidžiama eiti su bernu šaudyti iš visokių ginklų į taikinius, bet kai vieną kartą jis pasiėmė iš komodos po baltiniais paslėptą revolvėrį, motina labai isteriškai jį pradėjo plūsti. Tai buvo ne už to revolverio paėmimą, bet iš viso už šaudymą. (Pasirodo, tuo revolveriu buvo nusižudęs to vaiko tėvas!). Tokių mistiškų pavyzdžių buvo pilna to vaiko socialinėje istorijoje, todėl jam vėliau prireikė profesionalinės pagalbos (psichoterapijos). Taip pat sankcijos neturi būti per griežtos, neatitinkančios nusižengimo. Tokios sankcijos pažeidžia vaiko savigarbos jausmą, tirpdo jo vidinę drausmę ir išmuša vaikui iš rankų jo savitvardos vairą bei nuteikia jį neigiamai tėvų atžvilgiu.

11. *Ar tėvai stengėsi sukurti jaukią ir darnią šeimos atmosferą, atsižadėdami savų ambicijų ir asmeninio malonumo?* Dažnai net, rodos, nekaltai kova dėl autoriteto šeimoje kenkia vaikų dvasinei raidai. O ką bekalbėti apie tėvų nesugyvenimą, kurs veda prie skyrybų. Atminkime, kad vaikas daugiau mokosi iš pavyzdžių negu iš žodžių. Pavyzdžiai sudaro gyvus psichinius vaidinius jo galvoj, kurie net spontaniškai apsprendžia arba apspręs, laikui ir progai atėjus, jo veiksmus. Be to, tokiose sąlygose vaikai netenka ir saugumo jausmo. Jie, tartum gležnūs augaliukai, yra reikalingi purios dirvos, saulės ir užuovėjos nuo gyvenimo audrų, o tėvų nesantaika grasina jų saugumui. Pagaliau jie nežino, katro pusę palaikyti. Paprastai dar net mažametis vaikutis glaudžiasi prie stipresniojo, nors jam širdelę

skauda, traukiantis nuo silpnesniojo, jį net ne mažiau mylinčio iš tėvų.

12. Ar tėvų buvo bent kiek nuoširdžiai bendraujama su vaikais? Auklėjime neužtenka vien pagyrimų ir bausmių. Kaip vaikas kad domisi tėvų darbais ir juos pamėgdžioja, taip ir tėvai turi domėtis jo rūpimais dalykais. Šalia vyresniškumo turėtų būti ir draugiškas santykis tarp tėvų ir vaikų. Ypač svarbu išlaikyti tarpusavio atvirumo ryšį. Kol vaikas atvirai pasisako savo pasisėkimus ir nepasisėkimus, rūpesčius ir sumanymus, tol dar galima turėti jam įtakos. Todėl šį atvirumo ryšį reikia ypatingai branginti ir saugoti.

Kartu su amžiumi vaikuose kyla vis naujų problemų, kurių jie dažnai nedrįsta tėvams pasisakyti, nes, galvoja, jie vis tiek jų nesupras. Taip esti su pabundančiais meilės jausmais ir klausimais, susijusiais su lytimi. Jei tėvai ir čia reikiamu laiku ir atitinkamai vaikų amžiui vis kaskart juos informuoti, tai tuo būdu būtų išvengta nesveiko smalsumo, kurio patenkinimui, priešingu atveju, jie yra priversti ieškoti gatvėje pas vyresnius draugus. O šie, aišku, kad ir paprasčiausiam dalykui paaiškinti, pavartos savo nesveiką ir dažnai — taip pat dėl tikslios informacijos stokos — iškraipytą fantaziją, paspalvindami pačius faktus žalingomis emocijomis. Visa nelaimė, kad ne visuomet patys tėvai jaučiasi pakankamai "subrendę" tokiom temom kalbėti su paaugliais vaikais! Šiuo atveju tą pareigą turėtų atlikti, pačių tėvų paprašytas kuris nors jų giminaitis ar šiaip auklėtojas.

galėtų padėti vaikams išvengti daugumos paauglių problemų. Čia yra tik dalelė galimų klaidų, kurios neigiamai atsiliepia vaikų auklėjime; dėl konkrečiai pasitaikiusių problemų patariama kreiptis pas kunigą, pedagogą ar psichologą. Viena tik turime turėti galvoj, kad vaikuose mes matome lyg savo pačių būdo ir elgsenos atspindį, kurį mes dažnai peikiame, kritikuoame. O niekad nepagalvojame, kiek mes savo laiko skyrėme jiems, ir kiek nevertinoms pramogoms, palikdami vaikus gatvės globai. Nepagalvojame, ar panorome atsižadėti savų ambicijų, ir užsispyrimo vaikų labui, kad sudarytume jiems palankias sąlygas dvasiniai formotis ir bręsti. Gal barėme juos tik dėl to, kad turėtume kur išlieti savy prisitvenkusį pyktį. Iš viso, auklėjime daug daugiau reiškia veiksmai negu "pamokslai". Jei vaikas tavim nepasitiki, neįtikinsi jo, kartodamas, kad "aš tave labai myliu". Citavimas gražių elgsenos taisyklių mažiau tereikš negu gražus pavyzdys namuose ir aplinkoje. Jei aplinka tvarkinga, vaiko pasąmonėj susidarys tvarkingumo vaidiniai, kurie daug giliau ten įsirašo negu žodžiai. Tad dėl vaikų gerovės patys turėtume laikytis tvarkos, švaros ir doros. Vaikai taip pat turėtų būti palaipsniui įtraukti į šeimos visų rūšių problemas. Jie pirmieji turėtų pajusti, kur tėvams sunku, ką jie gali sau leisti, ir ką ne. Einant ta kryptimi, šeima pasidarytų tikroji gyvenimo mokykla. O visa tai juk nuo mūsų pačių priklauso.

Šio rašinio tikslas buvo ne duoti kokias auklėjimo taisykles, o tik atkreipti tėvų dėmesį į tai, kuo jie patys

Šis numeris yra iliustruotas
Alg. Kezio, S. J. nuotraukomis.

AMERIKOS LIETUVIŲ MONTESSORI DRAUGIJA

K. KATKEVIČIENĖ

SJSIDOMĖJUSIEMS, kas yra toji Montessori ir kuriam tikslui Cikagoje įsikūrė jos vardo draugija, bandysiu nors trumpai paaiškinti, nes šia veikla labai domiuosi ir jau antri metai ją atidžiai seku.

Dr. Marija Montessori gimė 1896 m. rugpiūčio 31 d., o mirė 1952 m. gegužės 8 dieną. Ši geniali moteris, kaip yra išsireiškęs Harvardo universiteto profesorius Henry W. Holmes, eidama aukštuosius medicinos mokslus, pajuto savyje pašaukimą tyrinėti vaiko dvasią ir vaiko dvasiniams reikalavimams pritaikė visai naują ir nuo kitų skirtingą auklėjimo bei mokymo metodą, kuris nuostabiai greitai paplito visame pasaulyje. Šis metodas buvo entuziastingai sutiktas ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse, bet dėl ko jis čia neprigijo, apie tai gal pakalbėsime kitą kartą.

Minėtas prof. Holmes 1912 m. rašė: "Mes neturime kitos tokios auklėjimo sistemos, taip puikiai sistemingai sutvarkytos ir praktiškai pritaikytos. Šią sistemą išvystė moters protas ir įgyvendino jos rankos. Ši sistema yra nepaprastai reikšminga ir dėl to, kad ji yra išaugusi iš pynės moteriškos intuicijos, plačių socialinių pažiūrų, aukšto mokslinio išsilavinimo, intensyvių ir ilgų auklėjimo problemų studijų, visa tai apvainikuojant mokytojos ir pirmaujančios auklėtojos nuostabiais patyrimais" (iš įvado į knygą "Montessori Method").

Cikagoje lietuvių kultūrininkų ir visuomenininkų būrelis jau treči metai

gilinasi į šį dr. Montessori metodą ir mato, kad praktiškas jo pritaikymas auklėjime būtų didelė parama vaikams ir jaunuoliams, ypač turint prieš akis tą katastrofišką padėtį, kai kas metai auga jaunųjų nusikaltėlių skaičius ir vis didėja visoki vaikų nenormalumai bei atsilikimo reiškiniai. Buvo surengta daug šios srities paskaitų, norint kuo daugiausia lietuvių supažindinti su šiuo auklėjimo metodu, kuris apjungia visą žmogaus gyvenimo laikotarpį nuo gimimo iki subrendimo ir užtikrina gero žmogaus išauklėjimą. Norint giliau pažinti šį metodą, reikia ilgesnių ir kruopštesnių studijų.

Mes, lietuviai, turime džiaugtis, turėdami dvi šio metodo žinoves: poniją M. Varnienę ir panelę D. Petrutytę, kurios jau Nepriklausomos Lietuvos laikais sėkmingai dirbo ne tik su priešmokyklinio amžiaus vaikais, bet turėjo ir Švietimo Ministerijos pripažintą pavyzdinę parodomąją Montessori metodu pradžios mokyklą. Tokio pat tipo mokyklą jos buvo atkūrusios ir tremtyje — Vokietijoje. Ši mokykla buvo pripažinta ir patvirtinta Lietuvių Švietimo Tarybos Vokietijoje. Kaip tik po ranka turiu tos mokyklos dokumentus, vaikų darbus bei egzaminų rezultatus, kurie aiškiai liudija apie puikias to auklėjimo pasekmes.

Šia proga norėčiau paminėti ir savo pačios patirtą gilių įspūdį, lankant D. Petrutytės paskaitas ir stebint M. Varnienės auklėjimą pagal šio metodo principus vienos labai nelaimingos, negalinčios kalbėti penkerių metų am-

žiaus mergytės, kuri tartum iš mirusiųjų pasaulio gyveniman grąžinama. Šiandien, po vienerių darbo metų, tariant, kiek sąlygos leido, Montessori auklėjimo metodą, toji mergaitė yra padariusi nuostabiai didelę pažangą kalbos, judesių ir būdo susitvarkymo atžvilgiu. Nors pradžioje ir abejoju, bet vėliau pati pamačiau šio auklėjimo metodo galią.

Vis daugiau ir daugiau tėvams ir motinoms spiečiantis prie šio montesoriniais auklėjimo metodais besidominčio būrelio ir įsitikinus, kad montesoriinių principų pritaikymas gyvenime nepaprastai palengvina tėvų ir vaikų santykius šeimoje, kilo mintis steigti montesoriinę auklėjimo draugiją. Tad 1958 m. lapkričio 23 d. Jaunimo Centre buvo sušauktas susirinkimas, įsteigta Amerikos Lietuvių Montessori Draugija ir išrinkta valdyba.

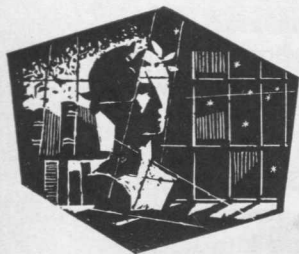
Pagrindinis draugijos tikslas — padėti tėvams tinkamai auklėti savo vaikus, įsteigiant jiems bent kuklius vaikų namelius, kur vaikai tinkamai praleistų savo vaikystės dienas ir turėtų progos išmokti daug naudingų ir gyvenimui reikalingų dalykų. Šio kilnaus lietuviško darbo pradžia iš Tautinės Lietuvių Sąjungos, p. J. Bačiūno malonių pritarrimu, per K. Katkevičienę gauta 1000 dolerių auka.

Kas trečiadienis draugija ruošia Jaunimo Centre paskaitas, kuriose yra plačiai aiškinami montesorinio auklėjimo metodai ir jų pritaikymas gyvenime. Į šias paskaitas yra nuoširdžiai kviečiami visi, kuriems rūpi teisingas vaiko ugdymas tautiniu, doroviniu ir socialiniu požiūriu. Ir dr. Jonas Adomavičius škleidžia šio auklėjimo metodo svarbą vaiko fizinei ir dvasinei sveikatai, kalbėdamas kas antras ketvirtadienis p. S. Barcus radijo programoje ir rašydamas spaudoje.

Visi lietuviai, kuriems rūpi mūsų jaunimo ateitis, yra kviečiami prisidėti prie šio naudingo darbo, kurio vaisiais galėsime džiaugtis ateityje.

Redakcijos prierašas. Šiame straipsnelyje aprašytas būrelis lietuvių užsiėmimas, kaip ir kiekviena kita iniciatyva, susilaukia ir visuomenės paramos bei pritarrimo, ir kritikos bei karčių priekaištų. Gal rimčiausias nekartą girdėtas priekaištas yra tas, kuris sako, kad natūrali ir geriausia vaiko auklėjimo vieta yra šeima, kad pirmieji ir geriausi jo auklėtojai yra tėvai, todėl vaikų darželiai esąs neigiamas reiškinys, nes jie atitraukia vaikus nuo tėvų ir atiduoda auklėti svetimiesiems, kurie, nors ir būdami prityrę auklėtojai, niekad vaikui neatstos tėvo ir motinos. Šis priekaištas esmėje yra teisingas, suponuojant, kad tėvai nori ir gali vaikus tinkamai auklėti. Deja, yra labai maža tėvų, kuriems gyvenimo sąlygos ir pedagoginiai sugebėjimai leistų šią pareigą tinkamai atlikti. Visiškai yra teisinga, kad tėvai, o ypač motina, turi tartum įgimtą vaiko meilę, bet yra taip pat teisinga, kad jie dažnai neturi įgimto sugebėjimo jį tinkamai auklėti. Auklėjimas yra tikras menas, ir ne kiekvienas žmogus gali būti šios rūšies menininkas. Kartais motina "iš meilės" gali vaiką visai nuauklėti. Dabartinėse mūsų gyvenimo sąlygose ir ekonominės aplinkybės kartais tėvams neleidžia pilnai pasišvęsti vaikų auklėjimui. Tad vaikų darželiai čia tik ateina tėvams į pagalbą.

Net ir tie, kurie vaikų darželius laiko blogybe ir grynų surogatu, turi pripažinti, kad ši "blogybė" dažnai yra būtina (malum necessarium). Protinga ir prityrusi darželio vedėja gerai suprantą, kad ji vaikui neatstos motinos.

idėjos ir žmonės

J.A.V. PREZIDENTAI IR RELIGIJA

* * *

DR. JUOZAS PRUNSKIS

ISAME pasaulyje Amerika yra laikoma didžios materialinės gerovės šarimi. Doleris yra tapęs beveik tarptautiniu pinigų. Bet tai tik vienas šios šalies didingumo atžvilgis ir jokių būdu ne pats svarbiausias. Jau pažvelgę ir į Amerikos pinigus, pastebime, kad kiekvienoje monetoje yra du prasmingi įrašai. Pirmasis įrašas — "laisvė". Tikrai niekur pasaulyje nėra tokios laisvės, kaip Amerikoje. Kitas įrašas — "In God we trust" (mes pasitikime Dievu). Dievo vardas yra įrašytas ir Amerikos konstitucijoje. Didysis valstybės antspaudas, kurį galima matyti

vieno dolerio banknotuose, vaizduoja piramidę, simbolizuojančią šią šalį, kylančią smailumu aukštyn, o viršuje — Dievo Apvaizdos akis su lotynišku užrašu, kalbančiu apie Dievo palaimą, pradedant naują laisvos valstybės gyvenimą.

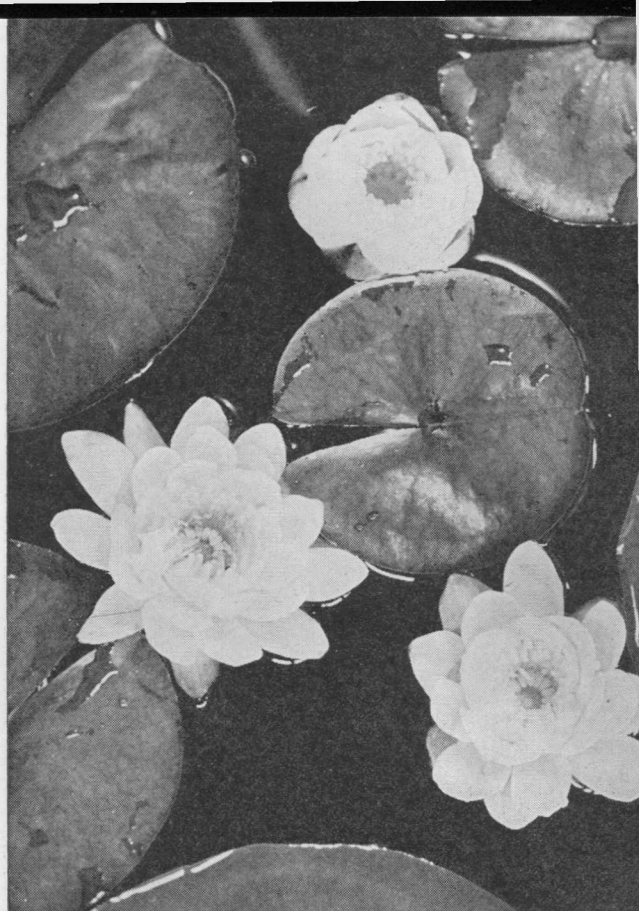
Amerikos Utah valstybės senatorius Elbert D. Thomas yra parašęs knygą "This Nation Under God", kurioje pabrėžia Amerikos gyvenimo ryšį su Dievybe. Čia jis aiškina, kad tikroje demokratijoje religija turi būti žmonių širdyse. Religija turinti būti žmonių iškėpėja, jų elgesio vadovė ir demokratijos idealų bei broliškumo šaltinis. Jis tvirtina, kad demokratijos didingumas glūdi dvasiniame prade, kuris yra ir žmonių santykių, ir visų lygybe bei brolybe tikėjimo pagrindas. Amerikoje yra dažnai pabrėžiama, kad visi žmonės yra to paties tėvo — Dievo vaikai, todėl visi yra broliai ir vienas kitam lygūs.

Visi Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentai labai vertino religiją. Nuo JAV iškūrimo iki dabar yra buvę 33 prezidentai. Pirmasis prezidentas buvo garsusis *Jurgis Vašingtonas* (1789-1797). Dar laisvės kovų metu sunkes-

Todėl ji nesistengia motinos pakeisti, ji nenori vaikų iš šeimos ištraukti, bet stengiasi juos į šeimas grąžinti. Ji nepasitenkina tik vaikų auklėjimu, nes gerai supranta, kad tėvų auklėjimas yra daug svarbesnis. Ji dažnai pasikalba su tėvais, juos painformuoja, duoda pedagoginių patarimų, kad darželio ir šeimos auklėjimas vienas kitam neprieštarautų, bet eitų ranka rankon, vienas kitam padėdami ir vienas kitą papildydami.

Ir kam jūs bailiai rūpinatės drabužiu? Išžiūrėkite į laukines lelijas, kaip jos auga; jos nesidarbuoja ir neverpia; tačiau aš sakau jums, kad ir Saliamonas visoje savo garbėje nebuvo taip apsivilkęs kaip kiekviena iš jų. Taigi, jei Dievas taip apvelka laukinę žolę, kuri šiandien yra, o rytoj metama į krosnį, kaipgi labiau jus, žmones menko tikėjimo.

Mato, 6, 28-30.

nėmis valandomis jis pasitraukdavo į nuošalumą ir meldavosi. Tapęs prezidentu, savo pirmojoje kalboje į žmones Vašingtonas prabilo: "Nė viena šalis neturi tokios pareigos pripažinti ir garbinti tą Nematomą Ranką, kuri vadovauja žmonių reikalams, kaip Jungtinės Amerikos Valstybės. Kiekvienas žingsnis, kuriuo mes artėjome prie nepriklausomybės, atrodo, yra atžymėtas kuriuo nors Apvaizdos veikimu." Kartą Naujųjų Metų išvakarėse Vašingtonas pasitraukė nuo linksmų draugų ir, užsidaręs studijų kambaryje, dvi valandas skaitė Šv. Raštą.

Antrasis prezidentas buvo Jonas Adams (1797-1801). Jis taip pat jautė gilią pagarbą religijai. Savo žodyje senatui jis kalbėjo: "Nuolankiame pasitikėjime Dievo Apvaizda mes galime

būti tikri, kad krašto nepriklausomybė negali būti sumažinta, mūsų šalies kilnumas negali būti pamintas po kojomis ir jos garbė negali būti užtemdyta jokios tautos ar tautų junginio, vis tiek ar tai būtų draugai ar priešai." Ir savo privačiame gyvenime jis labai vertino religiją. Kartą jis taip yra išsitaręs: "Mano pagarba Šv. Raštui yra taip didelė, kad kuo anksčiau mano vaikai pradės jį skaityti, tuo bus tikresnės mano viltys, kad jie taps naudingi savo krašto piliečiai ir pagarbos verti visuomenės nariai."

Kai trečiasis JAV prezidentas Tomas Jeffersonas 1805 m., paimdamas savo pareigas, prabilo į tautą, pasakė šiuos giliai įsidėmėtinus žodžius: "Man taip pat yra reikalingas malonus prielankumas tos Būtybės, kurios rankose

Upelio čiurlenimo, kaip ir dainos, negali-
ma papasakoti — reikia išgirsti. Tik tiek:
ar... upelio dainavimas dažnai neturi tie-
sioginio sąskambio su mūsų troškimais ir
lūkesčiais? Pavasario užimas primena
jaunystę, o sausrų metu vos girdimas
murmėsų įdiegia poilsio geismą... Tai
pati žmogiškiausia gamtos kalba tarp
įvairių jos išsireiškimo būdų, ir jeigu di-
džiosios upės atspindi miestus, laivus ir
platuji, žvaigždėtą dangų, tai upelis at-
spindi žmogaus širdį.

Alb. Baranauskas (Kalvos ir
lankos, 89 p.)

visi esame, kuri išvedė mūsų tėvus,
kaip senovės izraelitus, iš jų gimtosios
žemės ir apgyvendino krašte, kur gau-
su visko, kas reikalinga gyvenimo bū-
tinybėms ir prabangai, kuri mūsų jau-
nystę lydėjo savo Apvaizda, kuri mū-
sų brandesnius metus lydėjo išminti-
mi ir galybe ir į kurios gerumą kvie-
čiu jus drauge kreiptis, kad Ji apšvies-
tų jūsų tarnų protus, vadovautų jų pa-
sitarimams ir laimintų jų parenkamas
priemones, kad, ką tik jie darys, išeitų
jums į gerą ir nešų taiką, draugišku-
mą bei visų tautų pritarimą". Tai bu-
vo tada naujai išrinkto prezidento
malda, rodanti jo tikėjimą ir pasitike-

jimą Aukščiausią Būtybę. Iš Šv. Raš-
to jis sėmė sau įkvėpimo. Yra žinomas
jo posakis: "Aš visada sakiau ir sa-
kysiu, kad rūpestingas šventųjų kny-
gų panaudojimas ruošia geresnius pi-
liečius, geresnius tėvus, geresnius vy-
rus".

Po Jeffersono JAV prezidentu buvo
Jokūbas Madison. Savo žodyje kongre-
sui jis pažymėjo, kad tautinių teisių ir
nepriklausomybės tėva i n y s t ė yra
mums patikėta kaip Dieviškosios Ap-
vaizdos gerumo dovana.

Prezidentas Jokūbas Monroe, tarda-
mas žodį kongresui, prisiminė laisvės
ir nepriklausomybės palaimą ir pa-

brėžė gilaus dėkingumo reikalą Aukščiausiojo Gėrio Autoriui už visokeriopą ir neįkainojamą pagalbą.

Po jo buvęs prezidentas *Jonas Quincy Adams* savo metinėje kalboje į krašto atstovus 1825 m. pabrėžė, kad "pirmasis jausmas, kuris išspaudžia mintyje, yra dėkingumas Visagaliui Gėrio Tvarkytojui už nesustojančias Jo Apvaizdos palaimas".

Didysis JAV prezidentas *Andrius Jackson* savo atsisveikinimo kalboje, išeidamas iš prezidento pareigų, pasakė: "Apvaizdos palaima tiesiog lijo ant žemės ir jus parinko laisvės sargais, kad ją išlaikytumėte visos žmonijos gerovei".

Prezidentas *Van Buren* savo kalboje, perimdamas prezidento pareigas, pažymėjo: "Aš tik žvelgiu į maloningą Dieviškosios Būtybės globą, kurios stiprinančios paramos meldžiu ir karštai prašau, kad į mus visuomet žvelgtų".

Po jo JAV prezidentu buvo *William Henry Harrison*, kuris 1841 m., perimdamas savo pareigas, paminėjo, kad "maloningasis Sutvėrėjas nedaro skirtumo tarp žmonių", tuo būdu norėdamas pasakyti, kad religija įskiepija visų lygybę ir priklausomybę nuo Dievo.

Tik dvejiems metams praslinkus, prezidento pareigas paėmė *Jonas Tyler* ir savo pirmojoje kalboje aiškiai pabrėžė: "Jeigu kokie nors žmonės turėjo pagrindo dėkoti Aukščiausiąjai Būtybei už tėvišką rūpestį ir dėmesį, rodomą jiems visose jų sunkenybėse, tai mes tikrai esame tie žmonės, nes nuo pirmojo mūsų protėvių isikūrimo aukščiausia valdančios Apvaizdos vadovybė buvo pilnai akivaizdi."

Kitas prezidentas *Jokūbas Polk* 1845 m. savo kalboje pasidžiaugė: "Aš esu laimingas, galėdamas jus pasveikinti ir pasidžiaugti nuolatinio šio

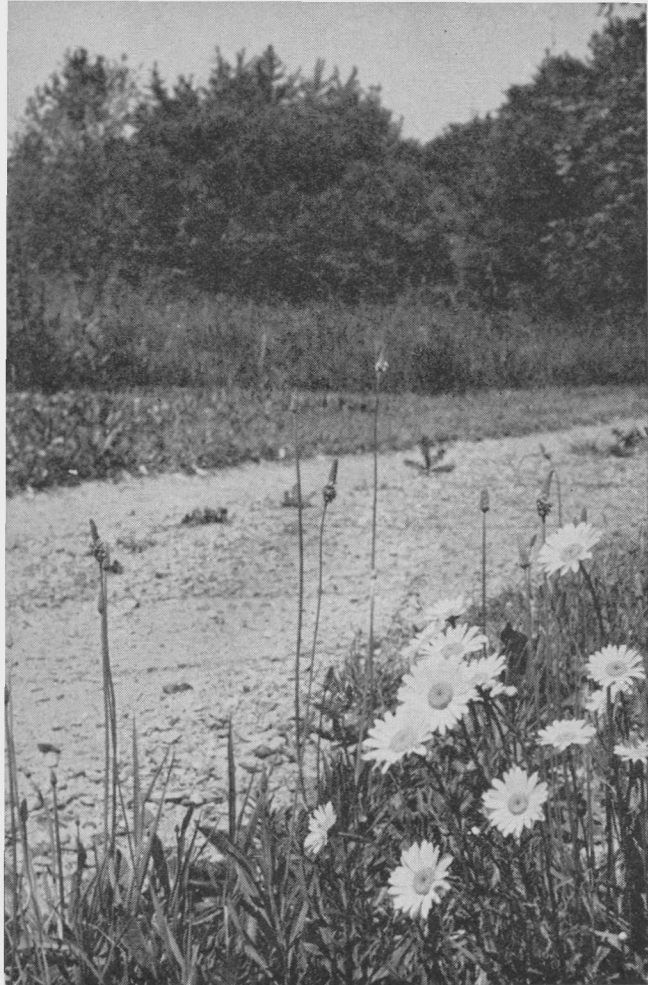
krašto gerbūviu. Dievo Apvaizdai laiminant ir mūsų laisvoms institucijoms laimingai veikiant, ši šalis stovi prieš pasaulio akis kaip laimės pavyzdys".

Panašiai kalbėjo ir prezidentas *Zacharijas Taylor*: "Aš sveikinu jus, mano broliai piliečiai, ir džiaugiuosi tuo gerbūvio laipsniu, prie kurio Dievo Apvaizda mūsų šalį privedė".

Tryliktoasis JAV prezidentas *Millard Fillmore* 1850 m. savo kalboje kongresui pažymėjo: "Negaliu šių žodžių užbaigti, nekviesdamas jūsų jungtis su manimi į tą nuolankią ir pamaldžią padėką Didžiajam Tautų Valdovui už daugiopas mums suteiktas palaimas".

Toks religingumo pareiškimas lyg koks siūlas tęsiasi visų JAV prezidentų kalbose. Demokratinis kraštas savo santvarką derina su visų piliečių gerove ir su tiesos bei teisingumo reikalavimais, bet nelaiko geležinėje rankoje, vykdant diktatoriškus saivaliavimus. Dėl to Amžinosios Tiesos ir Dievybės vaizdas jiems visada yra buvęs įkvėpimas, o ne kliūtis. Tikėjime jie matė savo tautos stiprybę ir ateities garantijas. Dėl to yra visai suprantamas ir keturioliktojo šios šalies prezidento *Franklino Pierce* pasakymas: "Krašto saugumas yra tautos nuolankiame pripažinime priklausomumo Dievui ir Jo tvarkančiai Apvaizdai." Šiais žodžiais prezidentas pabrėžė moralinių jėgų pirmaujančią svarbą krašto gajume ir pažymėjo lemiančią religijos įtaką, tas moralines jėgas ugdamas.

Jausdami tą didelę laisvės ir religinių principų palaimą savame krašte, JAV prezidentai reiškė viltis, kad toji palaima sieks toliau negu šis kraštas. Tai pareiškė savo kalboje prezidentas *Jokūbas Buchanan*: "Aš jaučiu nuolankų pasitikėjimą, kad maloningoji

Kokia tyra ir kokia graži ši pakelės gėlė! Pro ją praeina visos bandos — jaučiai, ožkos, kumeliai, žmonės, — ji, tokia švelnutė ir gležnutė, tebestovi tiesi, lengvai violetinė savo vienišame kampelyje, neužsikrėsdama nieku netyru.

Kiekvieną dieną tu ją matai toj žaliuojančioj vietoj, kur mes pasukam į takeli atšlaitės pradžioje. Tai ji turi šalia savęs paukštelį, kuris pakyla — kodėl? — mums besiartinant; tai ji būna pilna, lyg maža taurė, tyro vasaros debesio lietaus; tai vėl leidžia save iškuopti bitei ar pasipuošia plasnojančia peteliške.

Ši gėlė gyvens tik keletą dienų, nors jos prisiminimas gali likti amžinu. Jos gyvenimas bus lyg viena tavo pavasario diena, lyg mano gyvenimo pavasaris. Ko aš neduočiau rudenii už šią gėlę, tam, kad ji kasdien būtų paprastu ir nepraecinančiu mūsų gyvenimo pavyzdžiu!

Juan Ramon Jimenez (Aidai, 1958, nr. 4)

Apvaizda, kuri įkvėpė mūsų tėvams išmintį sukurti tobuliausią valdymosi formą ir tobuliausią sąjungą, neleis jai pražūti, kol ji bus savo pavyzdžiu įrankis išplėsti civilinę ir religinę laisvę po visą pasaulį".

Ypatingo dėmesio susilaukė visame pasaulyje prezidentas Abraomas Linkolnas, garsusis vergijos panaikintojas. Jis prezidentavo maždaug tuo metu, kai Lietuvoje siautė 1863 m. sukilimas. Amerikoje kaip didžiausia brangenybė yra laikomas archyve stalas, ant kurio Linkolnas pasirašė vergijos panaikinimo pareiškimą. Archyve yra ir jo atsisveikinimo kalba,

pasakyta savo gimtinės kaimynams, išvykstant užimti prezidento vietos. Tada jis taip kalbėjo: "Vašingtonas niekada nebūtų laimėjęs, jei ne Dieviškosios Apvaizdos palaima, kuria jis visados rėmėsi. Jaučiu, kad ir aš negalėsiu laimėti be tos pačios dieviškos pagalbos, kuri jį palaikė. Todėl kreipiuosi į tą Visagalinčią Būtybę, prašydamas paramos. Tikiu, kad ir jūs, mano draugai, visi melsitės, kad man būtų suteikta dieviškoji pagalba, be kurios aš negalėsiu laimėti ir su kuria pasisiekimas yra užtikrintas".

Savo didžiojoje proklamacijoje, paskelbtoje 1863 m., Linkolnas rašė:

jaunimo paslaptys

AR YRA REIKALINGA DRAUSMĖ ŠEIMOJE?

* * *

PR. ALŠĖNAS

SITOKS klausimas ne vienam lietuvių tėvų išeivijoje kvaršina galvas, ypač gyvenant Šiaurės Amerikos demokratiniuose kraštuose, kur vyrauja tokia didelė laisvė ne tik tarp suaugusiųjų, bet ir tarp jaunimo ir net tarp mažamečių. Reikia manyti, kad dėl tos didžiosios "demokratinės laisvės" atsiranda visokiausio plauko "beatnikų", o iš jų ir nusikaltėlių. Jei gu šeimose būtų bent kiek daugiau drausmės, tai ir jaunųjų nusikaltėlių skaičius būtų žymiai mažesnis. Dau-

gelio atvejų jaunieji nusikaltėliai, patekę į teisingumo rankas, kaltina savo tėvus už per daug švelnų auklėjimą.

Toronto dienraštyje "Daily Star" įvairių patarimų skyrių suaugusiems ir jaunimui veda psichologiniu atžvilgiu gabi žurnalistė Ann Landers. Prieš kiek laiko teko skaityti jos vedamame skyriuje penkių jaunuolių kolektyvinį skundą prieš savo tėvus. Tėvai esą tokie despotai vaikų atžvilgiu, kad nors vaikai jau esą 15-17 m. amžiaus, tačiau jiems nenorima duoti jokios

"Tautų, kaip ir atskirų žmonių, pareiga — jausti priklausomybę valdančiam Dievo jėgai, išpažinti savo nuodėmes bei nusikaltimus nuolankiame gailestyje, tačiau jaučiant užtikrintą viltį, kad nuoširdus gailestis veda prie pasigailėjimo ir atleidimo, ir pripažinti tą aukštą tiesą, paskelbtą Šv. Rašte ir istorijos patvirtintą, kad tik tos tautos yra laimingos, kurių viešpats yra Dievas."

Kaip giliai prasmingi yra šie prezidento Linkolno žodžiai, drauge pade-

dą suprasti, kokia nelaimė užgula kraštus, kurių viešpačiu vieton Dievo tampa koks nors diktatorius, nejaučiąs atsakomybės prieš Dievą ir nematąs jokių varžtų nepakeičiamos moralės dėsniuose. Gerai suprasdamas dvasines ir moralines vertybes, Linkolnas galėjo pasakyti: "Auksas, be abejo, yra naudingas, bet doras, veiklus ir savo tėvynę mylįs žmogus yra daug vertingesnis už auksą".

Apie kitus JAV prezidentus pakalbėsime ateinantį kartą.

jaunuoliškos laisvės: nei rūkyti, nei truputį išgerti, nei kiek vėliau grįžti iš miesto namo ir t.t.

Kiek prisimenu, Ann Landers atsakymas tiems jaunuoliams nebuvo palankus. Buvo pabrėžta, kad tokiam amžiuje tėvų priežiūra ir drausmė jaunuoliams dar yra labai reikalinga, nenorint, kad vėliau reikėtų gailėtis ir graužtis pirštus. Bet po to, žinoma, pasipylė įvairūs pasisakymai ir nuomonių pareiškimai dėl tų jaunuolių skundo. Vieni rašė už, kiti prieš. Visa to čia neminėsime, noriu pacituoti tik vieno jaunuolio laišką tuo reikalu minėto skyriaus vedėjai. Lietuviškai išvertus, tas laiškas maždaug taip atrodytų:

"Mieloji Ann Landers,

Norėčiau tikėti, kad Jūs, tur būt, niekada nesate gavusi tokio laiško, koks bus manasis. Tai, be abejo, taip yra ne todėl, kad tarp paauglių jaunuolių aš būčiau vienintelis, kuris taip galvoja. Anaiptol ne! Yra ir daugiau panašiai galvojančių jaunuolių, tačiau jie nedrįsta viešai pareikšti savo jausmų.

Skaičiau Jūsų vedamame skyriuje jaunuolių laišką, kurie skundėsi savo tėvų per dideliu griežtumu. Labai norėčiau aš su jais pasikeisti vietomis. Mano tėvai visiškai nesirūpina nei tuo, ką aš darau, nei kur einu, nei su kuo draugauju. Jiems tai yra visiškai nesvarbu. Kai aš giliau apie tai pagalvoju, labai suspaudžia širdį. Kartais, tartum kažkokio "etiketo" verčiami, jie paklausia, kur aš buvau praėjusią naktį. Deja, kai aš ruošiuosi atsakyti, jie atrodo jau savo klausimą užmiršę ir visiškai manęs nebeišklauso. Man taip skaudu pasidaro širdyje, kad mano tėvams yra vis tiek, kur aš buvau, kurėjau, ar kur dar eisiu. Kartais iš pykčio ir nusivylimo lyg norisi atsaky-

ti: "Buvau pas savo merginą ir ją vedžiau!" Manau, kad ir tokiu atveju jie savo blakstienų nepajudintų. Jų niekuo nenustebinsi...

Esu 17 m. amžiaus ir turiu visišką laisvę, kur noriu eiti, ką noriu daryti. Mano draugės — mergaitės, gyvenančios kaimynystėje, turi motinas, kurios nustato jų gyvenimui tam tikras taisykles: kur galima eiti, su kuo eiti, kada grįžti ir t.t. Dalį tų mergaitėms nustatytų taisyklių pasisavinau ir aš. Jas taikau sau, lyg jos būtų mano motinos man nustatytos. Kitaip — kas gi man belieka daryti?

Kartais, besikalbant su viena ar kita tų mergaičių, jos man skundžiasi, kaip ir Jums rašytame laiške berniukai, kad jų motinos esančios per daug griežtos. O aš joms pasakau: "Esate laimingos..." Už tokius žodžius jos manė palaiko keistuoliu. Nors niekas manęs to nemokė, tačiau esu įsitikinęs, kad jaunuoliams ir jaunuolėms yra reikalingos tėvų nustatytos taisyklės ir yra reikalingas tų taisyklių nuosirdus vykdymas, nes, priešingu atveju, jie gali nueiti į pražūtį.

Būkite gera, Ann Landers, ir atspausdinkite šį laišką savo vedamame skyriuje. Galimas dalykas, kad šis laiškas atbudins iš nesusipratimo kai kuriuos jaunuolius ir kai kuriuos tėvus, ypač tokius kaip mano".

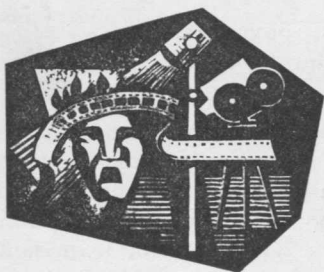
Pasirašo: *Našlaitis*

su tebegyvenančiais tėvais

Minėto skyriaus vedėja po tuo laišku padėjo šitokią prieraišą:

"Brangus Našlaiti,

Labai ačiū už Tavo žodžius ir išmintį. Tu nešioji ypatingai protingą galvą ant savo septyniolikmečių pečių. Prie Tavo gana gerų patarimų aš nieko nebeturiu pridėti, nebent užbaigos "amen". Dar kartą ačiū Tau už laišką".

iš filmų pasaulio

Juozas Vaišnys, S. J.

THE NUN'S STORY

Dauguma skaitytojų, tur būt, jau bus matę šį vieną žymiausių paskutinio meto filmų, kai gaus jo aprašymą mūsų žurnale. Bet manome, kad bus vis tiek naudinga dar kartą trumpai prisiminti matytus vaizdus ir pagalvoti apie pasąmonėje užsilikusias idėjas, kurios gal ne visos yra aiškos, ir ne vienam norėtusi tinkamą atsakymą į kilusius ar kylančius klausimus.

Pasirodžius šiam filmui, tuoj pasipylė laikraščiuose ir žurnaluose jo aprašymai. Rašė ir filmų kritikai, ir vienuolės, ir kunigai, ir net pati knygos autorė bei filmo direktorius. Žiūrovams buvo kilę tiek klausimų, į kuriuose jie būtinai norėjo atsakymų. Buvo žinoma, kad šis filmas yra suktas pagal to paties vardo knygą, parašytą konvertitės Kathryn Hulme, kuri asmeniškai pažinojo tą savo knygoje aprašytą vienuolę ir iš pačios buvo išgirdusi įdomią jas vienuoliško gyvenimo istoriją, pasibaigusią atsisveikinimu su vienuolynu. Tuoj spaudoje buvo pradėti gvildinti klausimai, kiek knygoje yra tikrėnybės, ir kiek fantazijos, taip pat buvo diskutuojama, kiek filmo turinys atitinka knygoje aprašytus faktus.

Mums atrodo, kad visi šie klausimai kyla iš gryno smalsumo, bet jie visiškai nėra pagrindinės svarbos. Reikia pripažinti neginčijamą faktą, kad filme atvaizduotas vienuolės Luke gyvenimas nėra grynos fantazijos kūrinys. Panašių vienuolių yra ir daugiau įvairiuose vienuolynuose. Taip pat ir filme parodytos kai

kurios vienuolinio gyvenimo smulkmenos ir pasauliečiams sunkiai suprantami papročiai yra tikri faktai, nors ir ne visuose vienuolynuose vienodi. Tad filmas yra visiškai gyvenimiškas. Tačiau reikia pabrėžti, kad jame atvaizduotas vienuolinis gyvenimas toli gražu nėra pilnas. Gal jame antraeilės vienuoliškų papročių smulkmenos nustelbia vienuoliško gyvenimo esmę ir per daug pabrėžta išorė aptemdo nepakankamai išryškintą dvasią. Bet vėl reikia pripažinti, kad tokių dalyku, deja, ne viename vienuolyne pasitaiško. Kaip visur gyvenime, taip ir čia kartais žmogus išleidžia iš akių tai, kas svarbiausia, ir paskęsta nereikšmingose smulkmenose. Užtat filmas yra labai rekomenduotinas visoms vienuolėms, o ypač vienuolynų viršininkėms, nes jis gana vaizdžiai primena, kur gali nuvesti paskendimas smulkmenose ir nepakankamas žiūrėjimas esmės.

Labai yra svarbu suprasti savo gyvenimo tikslą ir mokėti tinkamai naudoti tam tikslui reikiamas priemones. Gal sesuo Luke ne visiškai tai sugebėjo. Labai yra svarbu suprasti kitą žmogų ir jam rodyti nuoširdžią artimo meilę. Gal šio supratimo ir meilės seseriai Luke pakankamai neparodė nei jos kapelionas, nei viršininkės. Štai kur buvo jos vienuoliško gyvenimo tragedija.

Vienuolyne žmogus turi ypač išmokti nugalėti save ir savo žemesniosios prigimties palinkimus palenkti aukštesniajai prigimčiai. Šiam tikslui seseriai Luke vyresnioji buvo liepusi neišlaikyti egzaminų. Šis liepimas daugumai žiūrovų atrodo la-

bai keistas ir nesuprantamas. Pati eksvieuolė knygos autorei prisipažinusi, kad tai buvęs ne griežtas įsakymas, o tik patarimas, norint išmėginti jos puikybę ir sugebėjimą nugalėti savimylą. Jeigu ji būtų tuoj su tuo pasiūlymu sutikusi, tai, jos pačios žodžiais, vyresnioji greičiausiai būtų liepusi jai kaip galima geriau stengtis išlaikyti egzaminus. Deja, ji nepajėgė duoti teigiamo atsakymo ir parodė, kad dar yra silpna ir palinkusi į savimylą.

Bendrai, filme stengiasi atvaizduoti žmogų, siekiantį tobulumo, norintį kovoti su savo ydomis, bet drauge nepajėgiantį rodyti tiek pastangų, kiek reikia. Lyg visur elgiamasi pagal priežodį, kad "ir vilkas būtų sotus ir ožka sveika". Čia nėra griežto ir ryžtingo nusistatymo, bet nuolatinis ieškojimas kompromisų.

Kai kurios vienuolės, pamačiusios šį filmą, neigiamai apie jį atsiliepė, sakydamos, kad nė viena savo pašaukimu abejojanti mergaitė nebus šio filmo paskatinta stoti į vienuolyną. Mums keistokai atrodo toks galvojimas. Tad ką gi pagaliau, ar šios rūšies filmas turėtų būti lyg sliekas ant meškerės kabliuko, viliojās mergaites į vienuolyną? Ir tik tam, kad paskui jų vienuolinis gyvenimas baigtųsi panašiai kaip sesers Luke? Minėjome, kad filme parodytas gyvenimas yra teisingas, nors ir nepilnas. Minėjome, kad tai yra daugiausia tik antraeilės smulkmenos, galinčios pasitaikyti bet kokiame vienuolyne. Jeigu kuri nors mergaitė turi tikrą pašaukimą ir teisingai supranta vienuolinio gyvenimo esmę, tai šios smulkmenos jos nenugąsdins. Bet jeigu kuri nors jų nusigąs ir nutars nestoti į vienuolyną, kuri ji iki šiol buvo išivaizdavusi tik kaip idealų rojaus kampelį be jokių žmogišku silpnųjų, tai šis filmas bus labai gerai pasitarnavęs vienuolynams — apsaugojęs juos nuo daugelio kitų kandidačių, panašių į seserį Luke.

ANATOMY OF A MURDER

Šį filmą "Legion of Decency" skiria į ypatingą klasę, nes jis yra esmėje geras ir

rimtiems bei subrendusiems asmenims gali būti naudingas, bet kitus gali papiktinti kai kurie filme vartojami terminai, užtinkami tik moralės bei medicinos knygose ir paprastai kasdieninėje gero skonio žmonių aplinkoje nevartojami. Filme gana ryškiai yra parodyta, kad Amerikos teismų vartojama procedūra dažnai yra labai netiksli, ir prisiekusieji, gudraus advokato suklaidinti, gali labai neteisingai nuspręsti. Visas filmas ir yra labai smulkus tokio teismo procesas, kur po ilgų ir gudrių advokato išvedžiojimų prisiekusieji nusprendė, kad žmogžudys yra nekaltas.

SAY ONE FOR ME

Yra žmonių, kurie nori, kad kiekvienas filmas, kuriame kalbama apie religiją arba apie kunigą, būtų visais atžvilgiais tikras šedevras. Toki žmonės apie šį filmą atsiliepia labai neigiamai. Bet jeigu kuris nors kiekvienam filmui tokių aukštų reikalavimų nestato, tai ir šiame filme ras ko nors gero, nors jis tikrai nėra nei aukšto meninio lygio, nei girtino skonio. Tokių filmų, deja, yra didelė dauguma. Likusieji yra blogesni, ir tik vienas kitas iš šimto pasitaiko geresnis.

HERCULES

Italijoje suktas filmas su italų artistais, išskiriant Kalifornijos "Muscle Beach" karalių Steve Reeves, laimėjusį "Mr. America" ir "Mr. Universe" titulus ir šiame filme vaidinantį galingąjį Zeuso sūnų Herkulą.

Filmas grindžiamas graikų mitu apie Herkulą, bet čia prijungiama ir kitos scenos iš Biblijos apie Samsoną ir iš graikų Odisejos apie sirenas. Tokiu būdu yra sudaryta istorijoje turinti pagrindą gana įdomi mozaika, ir žiūrovas, kuris filmui nestato jokių ypatingų reikalavimų, bet pasitenkina gražiomis spalvomis ir nekasdieniniais vaizdais, šiuo filmu bus patenkintas. Tinkamas ir vaikams.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Pranas Naujokaitis. UPELIAI NEGRIŽTA Į KALNUS. Išleido Liet. Knygos Klubas, 4545 W. 63rd St., Chicago 29, Ill. Aplankas dail. A. Šermukšnio. 510 psl., kaina 5 dol.

A. Giedrius. PASAKĖČIOS. Išleido Liet. Knygos Klubas. Iliustracijos dail. V. Simankevičiaus. 176 psl., kaina 2 dol.

Rev. John C. Jutt. OUR LADY OF SILUVA. Lietuvos Vyčių išleista ir Putname spausdinta 50 psl. brošiūrėlė, kurioje skaitytojas anglų kalba supažindinamas su Šiluvos Marijos šventove Lietuvoje.

Fabijonas Neveravičius. BLAŠKOMOS LIEPSNOS. Istorinis buities romanas. Pirmoji dalis. Išleido Nidos klubas Anglijoje. 286 psl., kaina nariams — 1 dol., nenariams — 2 dol.

RINKTINĖ. Nr. 1, 1959 m. Nidos Knygų Klubo leidinys, išėinąs kas trys mėnesiai, kuriame perspausdinami kai kurie straipsniai iš mūsų periodinių leidinių.

“Laiškai Lietuviams” skelbia konkursą!

Už geriausią straipsnį, parašytą šeimos ar jaunimo klausimais, skiriame premiją — pasirinkti lietuviškų knygų už šimtą dolerių. Premijos mecenatas — kun. dr. Juozas Prunskis. Jeigu bus didesnis susidomėjimas konkursu ir jeigu gausime pakankamą skaičių spausdintinų straipsnių, skirsime ir daugiau premijų. Konkursas baigiasi šių metų gruodžio mėn. 1 dieną. Straipsniai turi būti parašyti šeimos arba jaunimo klausimais, kad tiktų “Prie šeimos židinio” arba “Jaunimo paslapčių” skyriams “Laiškuose Lietuviams”. Straipsnio forma gali būti įvairi, galima rašyti net beletristine (novelės) forma. Straipsnio ilgis neturėtų būti didesnis kaip penki “L. L.” puslapiai, t. y. apie 2500 žodžių.

Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu, o atskirame uždame voke pažymima autoriaus pavardė ir adresas, o taip pat straipsnio antraštė ir autoriaus slapyvardis. Jury komisijos sudėtis bus pranešta vėliau. Premijuoti ir nepremijuoti straipsniai galės būti spausdinami “Laiškuose Lietuviams”. Nepremijuotų, bet spausdintinų straipsnių autoriai gaus įprastą honorarą. Nespausdinti straipsniai bus gražinami. Straipsnius siųsti šiuo adresu: “Laiškų Lietuviams” konkursui, 2345 W. 56th St., Chicago 36, Ill.

Šių metų spalio mėn. 4 d. 3 val. p.p. bus iškilmingas Jėzuitų namų ir Jaunimo Centro pašventinimas. Visi nuoširdžiai prašomi dalyvauti

"LAISKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

